TÜRK SOLU

Yıl : 1
Sayı : 39
13 Ağustos 1968
100 Kuruş

O EZANLAR SENİN İÇİN OKUNUYOR!

Türkiye'de gerici güçler politika alanında baş temsilcileri AP iktidarının da destek ve teşvikiyle yoğun bir örgütlenme çalışması içindedirler. Her ilçede AP'li esnaf komiteleri kurulması kararı bu yolda atılan adımların sonuncusudur. Bu kararın Konya olaylarından hemen sonra alınması anlamlıdır. İşbirlikçi çevreler faşist saldırıları için yan örgütlerinden yararlanmışlardır Konya'da. Sonuç, Delibaş isyanını andıracak ölçüde başarılı olmuştur. Kurtuluş Savaşı yıllarında Delibaş isyanı, emperyalizmin emrinde yobazın «Şeriat» dediği şey adına, millî hareketi arkadan hançerlemesiydi. 1968 yılında ikinci Delibaş isyanında ayni yobaz, gene emperyalizmin ve işbirlikçilerinin emrinde, Millî Kurtuluş Savaşımızın geleneğine sadık kalanlara saldırdı.

Konya olaylarının ikincil önemde elebaşılarından bir kaçının resmi çıktı basında. Bunlar bereli, çember sakallı takımıydı ve çoğu çarşı esnafındandı. İşte böylelerinin Adalet Partili Esnaf Komiteleri kurulacaktır Anadolu'nun bütün kasabalarında, ve bundan böyle, yeni Konya olaylarına bir kendiliğinden-gelmelik görüntüsü verme zahmetine bile katlanılmıyacaktır.

Evet Türkiye'de, bu ülkenin emperyalizmin ve işbirlikçilerinin sömürü alanı olarak sürüp gitmesini isteyen Amerikancı çevreler örgütlendirme çabalarında başarılı olmaktadırlar. Sabahın saat dördünde, ezan vakti onbin kişiyi belli bir noktada toplamak küçümsenecek bir başarı değildir. 1961 Anayasa'sının hâlâ yürürlükte olduğu bir ülkede buna cüret edilmesi ve bunu yapanların yanına kalması da gerici güçler açısından küçümsenecek bir başarı değildir.

Bu başarının verdiği güvenle AP sözcüleri, sözlerini esirgemeden Yüksek Seçim Kurulundan Yargıtaya kadar bürokrasinin bütün kurumlarına saldırıyorlar. Artık iktidar basını asıl hedefin 1961 Anayasa'sı olduğunu açıkça ilân etmekte bir sakınca görmemektedir.

Silâh Amerikan markadır

İşbirlikçi sermaye-feodal hegemonyası altında Emperyalizmin sömürü alanı bir Türkiye'yi gık demeden sineye çekmemiz istenmektedir. Emperyalizm ve işbirlikçileri, bu ülkeyi petrol şirketlerinin Suudi Arabistanına döndürmeden önce, Türk toplumundaki bazı güçlerin hakkından gelmek zorunda olduklarını bilmektedirler; ve bu güçler içinde sosyalistler çoğunlukta olmaktan çok uzaktırlar. Şahlanış mitinglerinde AP militanları, «Kahrolsun komünistler!» diye bağırırken düşündükleri komünistler değildir. Kendileri de herkes gibi Türkiye'de yakın gelecekte iktidar ei değiştirecekse, AP'den boş kalan yere oturacakların komünistler olmıyacağını pek iyi bilirler. İşbirlikçilerin temsilcisi AP iktidarının şu anda devlet dümenini elden bırakmasıyla o dümene sarılacak olan gücün küçük burjuva bürokrasisi, yâni asker-sivil aydın zümre olduğu besbellidir.

Eğer Demirel anti-komünizm kampanyasına paralel olarak Danıştaya meydan okuyorsa, Yargıtayın itibarını sarsmak için en çirkin kampanyaları körüklüyorsa, Yüksek Seçim Kurulu yargıçlarına lânetler yağdırıyorsa, açıkça ya da üstü örtülü biçimde Ordunun gerçek esinlerini dile getirenlere dil uzatıyor, Anayasa'ya karşı çıkıyorsa, elbette ki bunu bürokrasinin bu kal'alarının komünistlerin eline geçtiğini sandığı için yapmamaktadır.

Mihri Belli

Amerikan emperyalizminin bir numaralı ideolojik ihraç malı olan anti-komünizm, hem yığınları avlamak, hem de millîci saflarda duraksamalar yaratmak gibi iki hedefe birden yöneltilen bir silâhtır. Emperyalizm Endonezya'dan Yunanistan'a kadar sömürdüğü nice ülkede bu silâhı başarıyla kullanabilmiştir. Yabancı sömürücü ve yerli işbirlikçisi «Biz millî bağımsızlığa karşıyız, demokrasiye karşıyız» diye çıkmaz ortaya? «Komünizme karşıyız» diye çıkar. Onların sözlüğünde «Komünizm» sözcüğünün karşılığı «Gerçek milliyetçilik» olarak yazılıdır. Ve AP de bu silâhı, ayni amaçla, uzun vadede toplumdaki en güvenilir devrimci güç olan emekçisiyle, Atatürk'çü geleneğin varisi olan asker-sivil aydınıyla, Türkiye'de millici ne varsa ona karşı kullanmak çabasındadır. Ve bu ithal malı silâh «Ayni haşmetle vuracaktır» Yargıtay Başkanını ve 141. madde hükümlüsünü. Sosyalizmden yana olmayan ama Atatürk'çü geleneğe bağlı yurtseverler içinde emperyalizmin Türkiye için taşıdığı niyetleri sezmede hâlâ kusur eden varsa, böylelerine John Donne'ın ünlü mısralarını biraz değiştirerek okuyalım:

«Sakın sorma o sabah ezanlarının kimin için okunduğunu
«Ezanlar senin için okunuyor!»

Geleneksel Aydın - Yobaz çatışması

Evet işbirlikçiler çalışmalarında başarılı olmuşlardır. Hem örgütlenme bakımından, hem havayı bulandırma, hasımlarının saflarını bölme, onları duraksamalara yönetme bakımından. Buna karşılık millîci güçler, belirli bir ulusal platform çevresinde birleşme ve etkili biçimde örgütlenme konusunda şu ana dek yerlerinde saymışlardır. Millîci güçler saflarında bölünme vardır, kargaşalık vardır. Acı gerçek budur. Biz Atatürk'çü geleneğin temsilcisi asker-sivil aydın zümreyi bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'den yana millîci güçler safında son derece önemli bir güç saymaktayız. Çünkü bu zümrenin çıkarı, başı dik, bağımsız bir Türkiye'yi gerektirir. Bağımsız Türkiye devleti bürokrasinin varlığının şartıdır. Bir albayın, göğsünü gererek, «Ben albayım!» diyebilmesi için bağımsız bir devletin ordusunda bir alaya kumanda etme olanağına sahip bulunması gerekir. Böyle bir ordu olmayınca, o albay, görkemli üniforması içinde bir operet subayına döner. Sivil bürokrasi için de durum aynıdır. Bir valinin, göğsünü gererek, «Ben valiyim!» diyebilmesi için bağımsız Türkiye devletinin falan vilâyetini yönetme olanağına sahip bulunması gerekir. Onun için uydurma terminoloji serisinden «Amerikancı bürokrasi» terimi yanlış bir terimdir. Birey olarak Amerikancı bürokratlar olabilir ve böyleleri eksik değildir. Ama zümre olarak bürokrasi Amerikancı olamaz. Nasıl ki birey olarak Amerikancı olabilecek kadar bilinçsiz proleterler olduğu halde, «Amerikancı proleterya» olamıyacağı gibi. Ve unutmamak gerekir kı, bugün emperyalizmin ve işbirlikçilerin fedaisi olarak ortaya çıkan yobazın, asker-sivil aydın zümreyle mücadelesi çok eski bir mücadeledir. Türkiye'nin yüz elli yıllık tarihi aydın-yobaz çatışması biçiminde tezahür etmiştir.

Tarihimiz boyunca yobaz geriliğin, uygarlık düşmanlığının saldırgan militanı olmuştur. Odur matbaayı yüz yıllar boyunca bu ülkeye sokmayan. Odur koca imparatorluğun erimesi ve yokolması için etkin rolü oynayan. Yobazdır o imparatorluktan geri kalan bir avuç toprakta bağımsız bir Türkiye yaratmak için canını dişine takarak savaşan asker-sivil aydının öncülüğünde emekçi halkın karşısına, emperyalizmin kışkırtması ile dikilen. Odur Türklüğün kara gününde yüzü gülen; Türkün yüzü güldüğünde yaslara bürünen. Evet yobazla bürokrasinin görülecek eski bir hesabı vardır Türkiye'de.

Ancak bu tarihî çatışmayı gözönünde tutarsak Demirel iktidarının bürokrasinin kal'alarına saldırısını doğru olarak yorumlayabiliriz. Bu kal'alar asker-sivil aydın zümrenin, işbirlikçi sermaye-feodal ortaklığına karşı güvenceleridir. Bürokrasinin bu kurumları, özünde, «Sandıktan çıkmalığın» sağladığı siyasî kuvveti kısıtlamaktadır. Bu da burjuva parlâmentarizminin başı boş bırakılmaması, denetim altına alınması demektir. Bunun batıda da örnekleri var. Örneğin, De Gaulle Fransa'sında. Ama Fransa'da burjuva parlâmentarizminin etki alanının sınırlandırılması, bir bakıma emekçilere karşı ve bu bakımdan da gerici bir nitelik taşır. Oysa Türkiye'de durum değişiktir. Gerçek şudur ki, burjuva parlâmentarizmi Türkiye'de anti-kemalist karşı-devrimin perçinlenmesi doğrultusunda işlemiştir. Onun için 1961 Anayasa'sının, «Sandıktan çıkmalığın» sağladığı yetki ve kuvveti kısıtlama amacını güden kurumları güçlendirmesi, Türkiye'de ilerici bir gelişmedir. Ve buradan gelir Demirel'in temsil ettiği çevrelerin bu bürokratik kurumlara diş bilemesi.

Bürokrasi saflarında kargaşalık

Ama asker-sivil aydın zümre, bütün tarihî tecrübesine rağmen, içinde yaşadığımız bu bunalım döneminde, ilerici geleneğine uygun açık seçik bir siyasî platformdan yoksundur. Örgütlenme konusunda da karşı-devrimci güçlerin çok gerisinde kalmıştır. Ortanın solu platformu iç politikada ılımlı bir küçük burjuva reformizmini temsil etmekle birlikte, dış politika konusunda tutarlı olmaktan çok uzaktır. Bu zümrenin en yetkili sözcülerinin Türkiye'de millîci akımın esinlerine aykırı düşen çıkışları olabilmektedir:

Emperyalizme karşı mücadele halinde olan gençlikel mesafesini belirtmek amacını güden İnönü'nün son demecini, Amerikan bayrağı gölgesinde «Moskof emperyalizmini tel'in» mitingleri düzenleyenlerin kabaca ifade ettikleri şeyin biraz daha inceltilmiş olarak sunulması sayanlar çok olmuştur.

Asker-sivil aydın zümrenin tarihî siyasî örgütü olan CHP nin, gelişmesi şartları, ve temsil ettiği güçlerin sallantılı niteliği gereği hetorojen görünüşü, son günlerde büsbütün göze batar bir hal almıştır: CHP nin resmî organında bir tefrika yazarının aralarında bir Jean Paul Sartre'ın da bulunduğu uygar dünya kültürünün önde gelen temsilcilerine Türk vizesi verilmemesi ve Türkiye'ye vizesiz geldikleri takdirde sınır dışı edilmeleri gibi bir AP iktidarı kararına alkış tutması, bürokrasinin saflarında hüküm süren fikir kargaşalığının bir kanıtı sayılmalıdır. 1937 yılında ünlü Rus yazarı, Bolşevik Maksim Gorki öldüğü zaman, devrin Türkiye Başbakanı İsmet Paşa Sovyet hükûmetine duygulu bir taziyet telgrafı çekiyor ve büyük yazarın eserlerinin kendisi üzerinde bıraktığı derin izlenimden söz ediyordu. Bugün aynı İsmet Paşa, Türk gençlerinin dâveti üzerine Nobel ödülü kazanan liberal Asturias'ın Türkiye'ye geldiğinde kapı dışarı edilmesinden söz ederek, Türkiye'yi uygar insanlık önünde utanılacak, gülünç duruma düşüren Amerikancı iktidar politikacılarının açıkça destekleyen bir fıkra yazarı ile aynı safta durmakta bir sakınca görmemektedir. Bir tek bu 1937 — 1968 kıyaslaması Türkiye'nin 30 yılda nereden nereye geldiğini göstermektedir. Bu gelişme emperyalizme karşı Millî Kurtuluş Savaşımızda Garp Cephesi Kumandanlığı etmiş kimsenin, bugün artık Amerikan üsleriyle donanmış bir Türkiye'yi sineye çekmesine ve «NATO'dan çıkalım!» sloganına sahip çıkmamasına kadar varan olumsuz çelişmeye paralel düşer.

Sosyalist kanatta kaos

Öte yandan Türkiye'de sosyalist kampta da tam bir kaos hüküm sürmektedir. Ve bu yürekler acısı durum biraz, sosyalist akımı, kendi açısından en az zararlı mecralara yöneltme çabasında olan statükocu güçlerin eseri ise de, asıl neden sosyalistlerin kendi hatalarıdır. Gerçek şudur ki, Türk sosyalistleri, 27 Mayıs'tan sonra sola açılış döneminde, yabancı danışmanlarının büyük tecrübelerinden yararlanabilen tutucu güçlerin taktiklerini zamanında ve doğru olarak değerlendiremediler: ne şu geçirmez Anayasa yapmak girişimini, ne «Plânlı kalkınma» yı, ne bizdeki sendikacılığın gerçek niteliğini, ne «On iki sendikacının kurduğu TİP» girişimini, ne TİP'e karşı kurulmak istenen ama nedense yaz geçilen Çalışanlar Partisini, ne de sonraki gelişmeleri.

27 Mayıs'tan sonra Türkiye'de statükocu güçler, artık yasaklıyarak yasa dışına itemedikleri sosyalist akımı, tarihî köklerinden kopararak denetleri altında tutma yoluna başvurdular Yazımızın dar çerçevesi bu konuyu burada ayrıntılı olarak incelememize imkân vermemektedir. Şimdilik şunu belirtmekle yetinelim: Bugün Türkiye'de sosyalist potansiyelin önemli bir kısmını bağrında barındıran bir İşçi Partisi vardır. Ama değişik konjonktürlerin bir araya gelmesi sonucu TİP in başına geçen 141 inci madde gölgesinde sosyalistçilik uzmanı bir yönetici klik, sosyalist saflarda hüküm süren kaosu sürdürmede bir hayli etkilidir. TİP'den çekinildiği dönemde ona karşı Çalışanlar Partisini kurma plânı gereksiz sayılmıştır. (Bu parti kurulamadı denilemez. İsteseydi kurulurdu. Nasıl ki Birlik Partisi kurulduysa). Ama Çalışanlar Partisinin en önde gelen müteşebbisi ve bu partinin program ve tüzük taslağını kaleme alanlar bugün TİP yönetici klığine katılmışlardır. Çalışanlar Partisi kurulmadı ama onun TİP'e rağmen yerine getireceği fonksiyon, TİP yönetici kliki ile birlikte yerine getirilmektedir. Ve böylece Türkiye sosyalizminin yıllar boyu duyduğu gerçek sosyalist örgüt susuzluğu sürüp gitmektedir. Ve sürüp gidecektir de; meğer ki Türkiye'de gerçekten demokratik özgürlük ortamının kurulması yolunda çabalar esirgenmiye; ve bu çabalar başarılı olup TİP saflarındaki ve dışındaki gerçek sosyalistler bu suzluklarını gidereler.

Bir tek örnek, sosyalist saflarda ilke ve amaç birliği bakımından nerede olduğumuzu bize göstermeye yeter: TİP yöneticileri, düne kadar «Vatandaş Amerikalıya kaşların içatarak bakarsa, manav Amerikalıya karpuz satmazsa, şoför Amerikalıyı arabasına bindirmezse, Amerikalı bu nefret çemberine dayanamaz gider» diyorlardı. Bugün gençliğin Amerikan emperyalizmine karşı direnişi karşısında, TİP saflarındaki gerçek sosyalistlerin örneği Vedat Demircioğlu'nun şehit düşmesinden osnra bile, TİP sözcüleri

(Sonu üçüncü Sayfada)

başyazı

Gafletin içinde olanlar

Suphi Karaman

Tarihin dönemeç noktaları geçildikten sonra kimlerin gaflet içinde oldukları açık ve seçik ortaya çıkar. Milletlerin tarihlerinde, dünya tarihinde varılan kesin yargıları gelecek kuşaklar, artık değişmez kurallar olarak, birbirlerine aktarırlar. Ama kimlerin gaflet içinde olduklarını anlamak için mutlaka tarihin dönemeç noktalarını aşmağa lüzum yoktur. Toplum psikolojisini sezebilenler, tarih şuuruna erebilecek bir kültür düzeyine ulaşanlar, toplumun geleceği için sorumluluk duyanlar ve özellikle çağ sorumluluğunu duyabilen gerçek milliyetçiler tarihin dönemeç noktalarına yaklaşılmakta olduğunu görürler. Ve de bu yüzden kimlerin gaflet içinde yüzdüklerini de bilirler. Çoğunlukla demagojinin safsatasına düşenler gafletin de tam ortasındadırlar.

Yurdumuzda olaylar gittikçe yoğunlaşmaktadır. Yapılanları olay niteliğinde görmek istemeyenler ya da böyle görmemeğe alışanlar büyük rahatlık içindedirler. Bu yüzden iş yaparken, söz söylerken, son derecede sorumsuz görünmektedirler. İktidar ve muhalefet karşılıklı suçlamalarla birbirlerinin gaflet içinde olduklarını söylüyorlar. Vatandaş önündeki bu suçlamalar, politika yapma icabı olarak görüldükleri sürece, çağ sorumluluğunu duyabilen gerçek milliyetçiler tarafından ciddiye alınmıyacaklardır. Gerçek milliyetçinin kriterleri açıktır. Tarih şuurundan süzülmüş geçmişteki benzer olaylara uyan nitelikler ve toplumun sosyal bünyesi herşeyi açık ve seçik görmek için yeterlidir. Politikada demagojinin safsatasından yararlanmak isteyenler tarihin benzer olaylarına uyan nitelikleri görmekten rahatsız olurlar. Üstelik toplumun sosyal ve ekonomik sorunlarını eleştirip değerlendirmek işlerine de gelmez. Oysa gittikçe büyüyen çelişkiler, her şeyle birlikte, onları da kucaklamaktadır. Yoksul kalmanın koşullarını dinî ve geleneksel örtülerden sıyırabilecek halk kitleleri yoğunlaştıkça, devrimciliğin Türk toplumunun tek yücelme yolu olduğunu bilen aydınlar çoğaldıkça toplumdaki çelişkileirn artması her şeyi millî demokratik devrimin eşiğine ulaştıracaktır. Bunu bilemiyenlerin gafleti daha bir süre uzayacaktır. Ama bu süre uzun olmayacaktır. Karanlığın egemenliği uzun sürmeyecektir. Tarih boyunca, olayların kaçınılmaz sonuçlariyle gafletten uyandırılanların son pişmanlıkları hiçbir fiili değer taşımamıştır.

Son günlerde yurdumuzda meydana gelen olaylar dehşet vericidir. Yakın tarihimizin hiçbir döneminde benzer olayların birbirlerine uyan nitelikleri bu kadar keskinleşmemiş, sivrilmemiştir. Tarih içersinde sabittir ki, yerli çevrelerin kafaları ve kabiliyetleri, irticaı her zaman sokağa dökecek ortamı yaratabilmişlerse de, olayları bu kadar renkli, bu kadar keskin, bu kadar para gücü ile takviyeli hale getirememişlerdir. İki bin nurcuyu İstanbul ve Ankara'dan, İzmir'den uçaklarla Van'a nakledebilen maddî desteğin yerli olabildiği bugüne kadar hiç görülmemiştir. Gaflette bulunanların, dalâlete ve hattâ hıyanete düştüklerini bundan daha güzel belirten bir örnek olamaz. Komünistlik tehlikesinin alabildiğine şişirilip, buna karşı yurdun her tarafından devşirme binlerce insanın meydanlarda ve camilerde toplanması, mücadele namazları tertiplenmesi, Amerikan donanmasının arkasından kendiliğinden meydana gelmiş bir tesadüf değildir. Aynı anda, evvelce yurt dışına sürülmüş Türklük düşmanı bir Bizans Megalo İdea'cısının, New York Metropoliti Yakovas'ın serbestçe İstanbul'a gelebilmesi, Fener Patrikhanesinde âyinler yönetebilmesi, politik ve dinî demeçler verebilmesi de bir tesadüf değildir. Amerikan donanmasının ardından koparılan ve yaygınlaştırılan islâmî nümayişlerin gürültüsünde yeni bir hristiyanî tertip ve oyunun sessizce monte edilmesi sadece yerli kafa ve kabiliyetlerin eseri olamaz. Ekonomik işbirlikçilerin yanı sıra politik işbirlikçiler de Türk milletinin aleyhinde yeni rollerinin sahibi olmuşlardır. Patrik Athenagoras'ın hıyaneti Atatürk'ün büyük nutuklarının ilk sayfalarında belgelenmiş olduğu halde, onu Amerikan vatandaşlığından Türk vatandaşlığına aktarıp Fener Patrikhanesinin başına oturtan şebeke şimdi de Yakovas'ı aynı yere getirmenin gayreti içersindedir. Yabancılar bu gibi dönemlerde Türkiye'de bir masonun yatıştırıcı rolünden istifade etmeyi her zaman iyi başarabilmektedirler. Yoksulluğun ve geri kalmışlığın pençesi altında tutulan zavallı Türk halkı ise camielrde toplattırılıp sabah namazlarında mevhum komünistlere tel'in yağdırılmaktadır.

İktidar çevreleri ve basınının günlerden beri sürdürülen hukuka saygısızlığı nihayet İstanbul'da meyvesini verdi. Sokak kazanırsa komünizm gelir diyen sayın Başbakan'a rağmen, 6 Ağustos'ta 200 partili İstanbul Belediye Meclisi'nin ilk toplantısını basarak kanunsuzluğun iktidar eliyle sokağa dökülmesinin yeni bir örneğini verdi. Öte yandan Adana'da Biberî tarikatının fedaileri tarafından küçük bir katliâm örneği de geçen haftaki olaylar halkasını tamamlayarak «Milletin sinesinde çok daha kabadayıların var olduğunu» ortaya koydu. Türkiye İşçi Partisine oy veren köylerin tesbiti yapılırken geçen hafta kamuoyuna akseden çok önemli bir haber de iktidar partisi tarafından bütün illerde ve ilçelerde esnaf komitelerinin kurulmasıdır. İktidar, kendi tutucu ve geriye dönük sosyal ve ekonomik politikasının en iyi destekçilerinin küçük kasaba eşrafı olduğunun bilincine varmış olarak bu kararı almıştır. Komprador burjuvazi ve toprak ağası derebeyi kadar büyük maddî güce sahip olmamakla beraber küçük kasaba eşrafının ve esnafının yurt çapındaki yaygınlığı ve etkinliği büyük önem taşımaktadır. Geriye dönük-tutucu sosyo-politikanın Türkiye'de bugüne kadar en emin dayanağı bunlar olmuştur. Ticaret Odaları ve Esnaf Birlikleri tarafından tertiplenip ortaya konulan son Konya olayları da bunu ispatlamıştır. Konya'da verimli sonuç elde eden iktidar şimdi bunu yurt çapında yaygınlaştırmak emelindedir.

Hukuka saygısızlıkları yüzünden İstanbul Belediye Meclisi basılıp kanunsuzluk sokağa dökülürken, yurdun her tarafında camilerde sabah namazlarında komünizm mücadelesi yapılırken, 2000 nurcu uçaklarla Van'da Saidi Nursi mevlidine taşınırken, komünizmle mücadelenin sahteciliği arkasında Kemalizme, devrimlere ve ileri hareketlere karşı irtica mitingleri yapılırken, Biberî tarikatı mensuplarınca bir küçük katliâm örneği ortaya konulurken, New York Metropoliti Türklük düşmanı Yakovas'ın İstanbul Fener Patrikliğine yerleşmesinin hazırlıkları yapılırken ve eski vatan cephelerini andırır şekilde esnaf komiteleriyle «Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini tesise matuf» amaçlı, ilerici atılımlara engel sosyal zümre örgütleri kurulurken kimlerin gaflet içersinde olduklarını şimdi göremeyenler pek yakında ibretle görecek ve anlayacaklardır.

Tarihin dönemeç noktaları geçildikten sonra kimlerin gaflet içersinde oldukları açık ve seçik ortaya çıkar. Çağ sorumluluğunu duyabilen gercek milliyetçiler bir dönemeç noktasına yaklaşılmakta olduğunu görmektedirler.

Olaylar - Olaylar

141. Madde ve Anayasa Mahkemesi

141 ve 142 ci maddelerin Anayasa'ya aykırı bulunmadığına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararının kesin olmadığı bizzat Anayasa Mahkemesince belirtilmiş, Esas: 963/173 sayılı bir kararında şöyle denmiştir:

«Anayasa'nın 152 nci maddesi uyarınca, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları, karar tarihinde ve eğer ayrıca yürürlük günü belirtilmişse o günde, iptal edilen hükümleri yürürlükten kaldırır. Bu yolla yürürlükten kaldırılmış olan hükümlerin de Anayasa Mahkemesince yeniden incelenmesi düşünülmez.

Dâvanın veya itirazın reddi ile neticelenen kararların birincilerden farklı nitelikte oldukları meydandadır. Bunlara konu olan hükümler, yürürlükte kalmış ve belirli durumlara ve şartlara dayanmakta bulunmuştur. Durumların ve şartların değişmesi halinde sonucun da değişik olması gerekir. Böyle bir değişmenin bulunup bulunmadığının ancak inceleme sonunda anlaşılabileceğinde şüphe yoktur. Kaldı ki, incelenecek olan eski dâva ve itiraz değil, yeni bir dâva ve itirazdır. Aksini düşünmek; bir kısım hükümleri imtiyazlı duruma getirmek; ilgililerin bunlar aleyhine dâva açma yetkilerini önlemek; hukukî görüşleri dondurup ebedîleştirmek olur. Daima ileriyi ve ilerlemeyi hedef tutan Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının böyle bir ereği bulunduğu düşüncesini destekliyecek, doyurucu bir kanıtın ileri sürülmesi mümkün değildir.»

Anayasa Mahkemesi kararından alınan bu satırlar açıkça göstermektedir ki, 142/1 inci maddenin Anayasa'ya aykırı bulunmadığı hakkında evvelce Anayasa Mahkemesince verilmiş olan karar, aynı konunun yeniden incelenmesine ve bunun için de Mahkemeler tarafından Anayasa Mahkemesine başvurulmasına asla engel teşkil etmemektedir.

Toda-Raba adlı eseri Türkçeye çevirdiğinden, Türk Ceza Kanunu'nun 142/1 inci maddesine aykırı hareketten sanık olarak İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmakta olan sanık Ahmet Angın'ın müdafii Avukat Faik Muzaffer Amaç, Ağır Ceza Mahkemesine bu hususu hatırlatarak 142 nci maddenin yeniden incelenip iptaline karar verilmesi için, konunun Anayasa Mahkemesine gönderilmesini talep etmiştir. Mahkeme bu dilek hakkında karar vermek üzere duruşmayı 14 Eylûl 1968 günü saat 10.00'a bırakmıştır.

TEB'in Protestosu

TEB Yönetim Kurulu 9 Ağustos 1968'de toplanarak yapılması önlenen Barış Şenliğiyle ilgili olarak aşağıdaki bildiriyi yayınlamıştır.

Ülkemizde her yıl yapılması gelenek haline gelmiş olan Uluslararası Barış Şenlikleri son hazırlıklar tamamlanmışken program gereğince çağrılı ekiplerle dünyaca tanınmış şair, yazar ve düşünürlerin yurda sokulmalarının yasaklanması olayı kültür ve san'at gelişmemiz açısından köstekleyici ve utanç verici bir davranıştır.

Uluslararası san'at ve kültür alış verişlerine kayıtlar koyup, sınırlar çizmek demokratik esaslara taban tabana aykırı bir davranıştır.

Hükûmet bu kararı ile barıştan ve şenlikten yana olmadığını göstererek çekişme ve kemlikten yana olduğu sanısına hak veren bir davranış içine düşmüştür.

Uluslararası kültür alış verişi gibi insancıl bir eylemden ürken yönetimler baskıcı nitelikte olduğu kanısı ile yüz yüze geldiklerinde bu kanıyı taşıyanları suçlamada hak sahibi olmaktan çıkarlar.

Türk Edebiyatcılar Birliği olarak bu yasaklamaya karşı olduğumuzu ve bu düşüncelerle sonuna kadar savaşacağımızı kamu oyuna duyurur, bu tutumlarından ötürü yöneticileri protesto ederiz.

TEB.
Yönetim Kurulu.

Ecevit'in Jesti

Bülent Ecevit hafta içinde Konya'ya gelip 23 Temmuz olaylarında saldırıya uğrayan Öğretmenler Derneğini TÖS Konya Şubesini, Yeni — Konya Gazetesini ziyaret ediyor, geçmiş olsun diyor. Daha sonra CHP il merkezine gidiyor, orada düzenlenen toplantıya katılıyor.

Mut'da yapılacak Belediye Başkanlığı seçimi ziyaretin ana nedeni olarak gösterilmektedir. Arkadan Mut'a gidiyor. Uzun uzun nutuklar... Arkadan Karaman ilçesi...

Bizleri Mut'taki Belediye Başkanının kim olacağından çok Konya'da saldırıya uğrayan yurttaşlarımız ilgilendirdiğinden sadece Ecevit'in Konya'yı ziyaretle yaptığı jest üzerinde duracağız.

Saldırı olalı 20 günü geçmiştir. Bu 20 rakamı ana muhalefet (!) partisinin muhalefetteki ciddiyetini ve saldırıya uğrayan yurttaşlara olan ilgisinin derecesini yansıtmaktadır.

Ailemizden biri veya bir kaçı ben zeri bir saldırıya uğrar da örneğin İçişleri Bakanının kışkırttığı kabadayı özentileri evlerini başlarına yıkarlarsa, bizde 20 gün sonra kendilerini dolaşmaya gidersek bayramdan sonra bayramı mübarek olsun derler adama. Hiç yoktan yine de iyi. Ecevit'ten örnek alırlar da belki diğer muhalefet partisi liderleri de benzeri geçmiş olsun ziyaretlerine kalkışırlar.

Bizleri düşündüren bir husus daha var. Ya Mut'taki Belediye seçimleri 18 Ağüstos'a değil de örneğin 18 Kasım'a denk gelseydi... İş işten tamamen geçmiş olacaktı. Muhalefet liderlerinin vilâyetleri dolaşmasını seçim tarihlerine göre sınırlayan kanunlar henüz getirilmiş değil ki... AP nin gittikçe saldırganlaşan bu tutumunu, biraz da muhalefeti seçimgeçim müessesesi haline getiren AP dışındaki siyasî partilerimiz hazırlamıyor mu dersiniz?

AP' nin Konut Politikası Halkı Oyalamaktır

Gecekondu ve konut sorunu alevlendiği devrelerde konu unutulmaya kadar demeçler verilir, genelgeler yayınlanır gerilim düşünce iş uykuya yatırılır. Ankara'da gecekonduları başlarına yıkılan insanlar şehre yürüyünce, İmar İskân Bakanı Başbakan yine demeçlerle işi geçiştirmeye baktılar. Şimdi de Demirel bir genelge yayınlayarak halka gecekondu yapmayın diyor, dar gelirli memur ve müstahdemleri gecekondudan kurtarmak için Mesken Kooperatiflerinin desteklenmesini istiyor.

Seçim öncesinde bizzat Demirel in konuşmasına kanarak boş arsalara ev yapan ve seçim alışverişi bitince bir anda evleri yıkılan gecekonducular buna inanacaklar mıdır?

İmar İskân Bakanı geçenlerde halkın konut ihtiyacının giderilmesi konusunda yapacakları parlak işleri günlerce anlatmış durmuştu. Bakan, bu yıl bütün Türkiye'de 15 bin yoksul vatandaşa uzun vadeli kredi karşılığında arsa ve kredi verileceğini, 25 bin gecekonduya tapu dağıtılacağını açıklamıştı. Bu rakamların bile gerçekleştirileceği şüphelidir. Gerçekleşse bile yoksul halkın konut ihtiyacını karşılamaktan çok uzaklarda kalınacaktır.

2. Beş Yıllık Kalkınma Plânında nüfusu 10 binden fazla şehirler için hesaplanan konut birimi ihtiyacı yılda ortalama 150 bindir. Bu yıl şehirlerdeki mevcut gecekonduları tasfiye etmek için karar verilse, tasfiyenin 10 yılda tamamlanması için yılda 45 bin sosyal konut yapılması gerekmektedir.

Görülüyor ki, rakamların büyüklüğü karşısında özel sektörcü kalkınmayı seçmiş her iktidar, geçici tedbirlerle işi uyutmaktan başka bir şey yapamaz. Bunu yaptığı sürece de sosyal olayların tokmağını kafasına yemekten kurtulamaz.

Son gecekondu olaylarından sonra İmar İskân Bakanı ile İzmir Belediye Reisinin gecekondulara tapu verileceği «Müjdesi» üzerine yine bir çok şehirlerde gecekondular yapımının hızlandığı görüldü. Şimdi de iktidar dar gelirlileri sosyal konut hikâyesiyle oyalamayı deniyor.

Kalkınma Plânının 159. tablosunda konut yatırımlarındaki zaten düşük olan kamu sektörü payı daha da düşürülmüştür. 1963 te % 11,9 olan kamu sektörü konut yatırımı, sonraki iki yılda % 8,8'e ve % 4,8'e indirilmiştir. Bu demektir ki konut yatırımlarının % 95'i aşırı kâr peşindeki arsa spekülâtörleri ile apartman ticareti yapanların elindedir. Demirel'in kurulmasını sağlık verdiği konut kooperatifleri de şüphesiz bir avuç müteahhide yeni kazanç kaynakları açmaktan başka bir işe yaramıyacaktır.

Ve emekçiler yüksek kira ile gecekondu sefaleti arasında çilesini doldurmaya terkedilecektir.

Kavgayı göze almak

Doğan Özgüden «Haftanın Yorumu» sütununda «Evet, kavga büyük TİP'i ile, çeşitli örgütleriyle, yayın organlarıyla bütün solun varlığı üzerine verilen bir ölüm kalım kavgası bu. Sosyalistleirn kısır çekişmelerle kaybedecek zamanı yoktur artık. Zaman, emperyalizme ve faşizme karşı omuz omuza kavga zamanıdır» diyor.

Özgüden genel olarak haklıdır. Türk Solu da çıktığı günden beri, «Emperyalizme ve faşizme» karşı durmanın bilimsel kurallarına uyarak, başta sosyalistler olmak üzere tüm millîci güçlerin «Omuz omuza» vermesini öngörmektedir.

Ama sorun, «Emperyalizme ve faşizme karşı omuz omuza kavga» yı, öncelikle sosyalistlerin göze alıp almadığıdır. Bunu göze alanlarla alamıyanlar arasındaki zorunlu çatışmanın «Kısır çekişmeler» olarak yorumlanmasına katılmıyoruz. Çünkü «Kavga» yı göze alamıyanlar köşelerine çekilip sinmezler ki... En tutarlı ve yiğit devrimci güçlerin verdikleri «Ölüm kalım kavgalarını «Faşizmi dâvet eden anarşist hareketler» olarak niteliyerek eylemi baltalamıya kadar giderler. Siyasî irticaın toplum polisini saldırttığı devrimci gençlik üzerine, bir de siyasî polisi çağırırlar.

TİP önde gelenlerinin böylesine yılgın bir tutumla anti-emperyalist anti-faşist hareketlere karşı vaziyet alışları somut kanıtları ile ortadadır. Yâni «Ölüm kalım kavgası» nın gelip çattığının bilincine varanlara ve bu yolda eylem gösterenlere vaziyet almışlardır. Bu yüzden «Çekişmeler» değil de çatışmalar doğaldır.

Özgüden'in katılmadığımız diğer bir görüşü de, sola yapılan saldırılarda «Bazı solcularımızın umut bağladıkları Ortanın Solcuları» nın bile aktif bir rol almış olduğu iddiasıdır.

Nasıl ki bazı yılgın TİP yöneticileriyle, bütün TİP örgütlerini, yayın organlarını ve bu organlardaki yazarları aynı sepete koymak gerçeği yansıtmamıza engelse, aynı şey Ortanın Solu için de söz konusudur. Örneğin, 6. Filonun gelmesiyle çıkan olaylarda CHP'nin tutumu, «Ulus Gazetesindeki kime hizmet ettiği belli olmayan kalem» ne yazarsa yazsın, AP'den çok TİP'e yakındı. Ve hiç olmazsa, olaylar sırasında, Ortanın Solu'nun sorumlu kişileri, gençliğin direnişini «Faşizme zemin hazırlayan anarşist hareketler» olarak niteleyen beyanlarda bulunmamışlardı. Ama Aybar'ın olayların en kızıştığı anında yaptığını, İnönü olaylar yatıştıktan sonra yapmayı da ihmal etmemişti. Hem de «NATO'daki Amerikan dostluğu» nu öne sürerek...

Ama bu demek değildir ki tüm Ortanın Solu NATO dostu, Amerikan dostu kesilmiştir. CHP'deki Ecevit taraftarlarını ve onların solunda olan unsurları tam karşımızdakilerden doğal olarak ayıracağız.

Mevcut siyasî partilerimizin devrimci sınıfla karşı devrimci sınıfları temsil eder biçimde örgütlenmemiş olduğu gerçeğini gözden ırak tutmamak gerekir. Bu hedeflerin doğru saptanması, bir başka deyimle emperyalizm ve işbirlikçilerinin tecridi için zorunludur.

TÜRK SOLU

Demokratik Devrim Derneğinden Haberler

Geçtiğimiz Perşembe akşamı DDD lokalinde üyelerle bir tanışma toplantısı yapılmıştır. Kalabalık bir üye topluluğunun ilgi ile izlediği bu toplantıda, başkan tarafından Dernek çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir.

Başkan Dr. Kemal İşler bu konuşmasında:

«13 Mayıs'ta 22 arkadaş tarafından kurulan Derneğimiz emperyalizme, onun işbirlikçilerine ve toprak ağalığı düzenine karşıdır. 27 Mayıs'ın getirdiği Anayasa özgürlüklerini savunmak, her türlü gerici - tutucu akımlara karşı çıkmak, iç ve dış sömürüye karşı olmak çabasındadır. Amacı, Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik bir Türkiye için savaşmaktır. Ancak bu gerçekleştiği zaman, Sosyalizme giden yolun açılacağı düşüncesindedir.

«Derneğimiz, emperyalizme karşı olan bütün güçle, örgütlerle, kuruluşlarla dayanışma azmindedir. Bu yüzden, Millî Demokratik Devrimden yana olduğuna inandığı Dev-Güç'ün, İstanbul örgütü hazırlık çalışmalarına katılmış ve İcra Konseyine girmiştir.

«Son zamanlarda bazı çevrelerde, Derneğin TİP'e karşı olduğu, onu bölmek için kurulduğu yolunda söylentiler dolaşmaktadır. Derneğimiz TİP'e karşı değildir. Bunu anlamak için Tüzüğümüze ve eylemimize bir göz atmak kâfidir. Ancak, Derneğin, eleştiri hakkını mahfuz tuttuğunu ve eleştiriden yana olduğunu da belirtmeliyiz.

«Merkez Yönetim Kurulu, üye olacakların adaylık sürelerini kısaltmak lüzumunu hissetmiş ve 17 Temmuz'da olağanüstü bir kongre aktetmiştir. Bu kongrede geçici olarak, Merkez Yönetim Kurulunun, adaylık süresini kısaltma yetkisi ve üyelere her kongreye katılma hakkı tanınmıştır.

Örgüt çalışmaları:

İstanbul'un birçok semtlerine ekipler halinde birçok ziyaretler yapılmış ve Derneğimiz tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu semtlerden birçok arkadaş Derneğimize müracaatta bulunmuştur, bunun arkası gelecektir.

Diğer illerde şubeler açma yolundaki çalışmalarımız ilerlemektedir. Sizlere İzmir İl Şubesi'nin kurulduğunu müjdeleyebilirim. Adana İl Şubesi kurucuları atanmıştır; bu ayın sonuna doğru çalışmalara başlayacağını sanıyoruz. Ankara'da Eylûl ayı içinde şubenin açılması hazırlığındayız. Ayrıca Malatya ili için de yetki verildiğini ve kısa bir zamanda burada da bir şubemizin açılacağını bildiririm.

İşçi hareketleri:

«Derby lâstik fabrikasındaki işgal olayı ile dernek üyelerimiz yakından ilgilenmiş ve heyetler halinde sık ziyaretlerde bulunulmuştur. Kendilerine, dayanışma halinde bulunduğumuz bildirilmiştir.

Alibeyköyü Finfinis Branda bezi fabrikasında protestoda bulunan işçiler ziyaret edilmiş ve kendileriyle dostluk ilişkileri kurulmuştur. Bu tip ziyaretlerin faydalı olacağına inanıyoruz.

Malî durum:

Üç aya yaklaşan bir müddet içinde, kurucu aidatı olarak 1945 TL. aidat ve diğer bağışlar olarak 555 TL. toplanmıştır. Adayların üyelikleri kesinleştiğine göre, toplanan aidatlar artacak demektir.

Gençlik hareketleri:

Amerikan 6. Filosunun gelişi ile ilgili FKF ve İTÜTBİ nin organize ettiği Beyazıt'taki mitinge mevcudumuz ve pankartlarımızla, TMGT'nın hazırladığı Beyazıt mitingi ve yürüyüşe, Dernek olarak filamamızla katıldık.

Eğitim:

Aslan Başer Kafaoğlu'nun sekreterliğinde eğitim için bir program hazırlanmıştır. Programı tatbik için gerekli çalışmalar devam etmektedir. Belki bir ay içinde seminer ve konferanslara başlamak mümkün olacaktır. 50-60 kişilik bir salonu olan bir lokal tutma hazırlığındayız. Bu lokalde İl Şubesini açma tasavvurundayız.

Basın bildirilerimiz, basında pek yerini bulmamakla beraber, Türk Solu Dergisinde tamam olarak yayınlanmaktadır. Türk Solu'nda Dernek haberleri ile ilgili bir köşe açmaya çalışıyoruz.

Başkandan sonra, A. Başer Kafaoğlu, eğitim çalışmaları ve programı hakkında açıklamada bulunmuştur.

Abdurrahman Evren, Adana İl Şubesi için izahat vermiştir.

Üyelerin çeşitli dilek ve tenkitleri ve toplantıya katılma oranı çok olumlu bir hava yaratmıştır.

●

DDD Başkanı Dr. Kemal İşler geçen hafta tutuklanan Dergimiz sorumlu Müdürü Bora Gözen ve İÜHF öğrencilerinden Deniz Geçmiş'e aşağıdaki telgrafı çekmiştir.

BORA GÖZEN, DENİZ GEZMİŞ,
SULTANAHMET CEZAEVİ
ŞEHİR.

DEVRİMCİ SAVAŞINIZDA BAŞARI VE SAĞLIK DİLER, GÖZLERİNİZDEN ÖPERİM. EMPERYALİZME VE ONUN YERLİ UŞAKLARINA KARŞI DİRENEN DİĞER TUTUKLU ARKADAŞLARA DOSTÇA SELÂMLAR.

DEMOKRATİK DEVRİM DERNEĞİ
BAŞKANI Dr. KEMAL İŞLER...

AYIKLA PİRİNCİN TAŞINI

Rıfat ILGAZ

DOĞUM

Bir fıkra yazarı arkadaş, yazısını şöyle bitiriyor:

«Türkiye, çok büyük olaylara gebe.»

Biz ilk akla gelen soruyu sormayacağız. Ters bir cevapla ulusal haysiyetimize dokunulur diye. Yalnız yazar:

«Bir iki yıla kadar ne demek istediğimizi daha iyi anlarsınız» diye pekiştirmeye kalkmış yargısını.

İyi hoş ama, Doğum Bilgisi kurallarına göre biraz uzun değil mi bu süre? Hele düşükleri bol olan böyle bir ortamda...

HAYALET BAŞKAN

Belediye Başkanı Atabey konuşuyor :

«Belediyenin kırk parası yok. Alacaklılar hergün kapımıza dayanıyor. Ben para bulup şehre hizmet etmeye çalışıyorum, Meclis ters bir karar verip beni engelliyor.»

Başkanlık koltuğunda Atabey'in dirisi mi oturuyor, Haşim İşcan'ın ölüsü mü, ayırabilirsen ayır!..

SUÇ KİMDE ?

A.P.'den atılan sekizlerden biri, ilk defa partisine yakışmayacak bir gerçekçilikle soruyor Demirel'den:

«Eğer suç Yüksek Seçim Kurulundaysa bizi neden attınız?»
Diii mi yaaa!..

Eğer suç Yüksek Seçim Kurulunda değilse Demirel'in Kurul'a çatışları ne oluyor.

Yok eğer bu suçlamalarla ortaya yeni bir suçlu örneği çıkarıp bütün suçları üzerine almak istiyorsa o başka.

FARK

Konya olayları için Sükan komünist tahriki demişti. Ecevit de olaya «Bir komünist ayaklanmasından farksız.» diyor.

Her iki politikacı arasındaki fark mı? Birbirinden farksız oluşu! Komünizmle Faşizm arasında hiç bir fark gözetmedikleri için...

BU BAŞKA

CHP İl Başkanı, Belediye Meclisi baskınını söz konusu ederken şöyle demiş:

«İşgali verenler işgale susuyor.»

Susmaları, olayın «işgal» le ilgisi olmadığından.

Bu baskına işgal değil, dense dense, «fuzulî işgal» denir ancak!..

BİR BAŞ YAZAR

Solcular miting izni alırken:

«Biz Türkiye'nin, demirperde arkası rejimlerine katılmasını isteyeceğiz.» demiyorlarmış da, Falih Rıfkı Atay'a göre :

«Biz üniversite reformu istiyoruz. Biz Amerika'dan ve NATO'dan ayrılıp Türkiye'nin bağımsız olmasını istiyoruz.» diyorlarmış!..

Amerika'dan ayrılmak, NATO'dan çıkmak demirperde gerisi rejimlerine katılmak anlamına geliyor üstada göre...

Hele hele üniversitede reform istemek!

Hiç bir şey istemiyeceksiniz, ne reform, ne NATO'dan çıkmak, ne Amerika'dan ayrılmak, ne özgürlük, ne bağımsızlık! İstediniz mi demirperde gerisine düşerseniz! Üstat, demir perdeden neyi kastediyor anlaşılıyor değil mi?

Sultanahmet Hapishanesini!

kısa... kısa...

■ Şikago'nun banliyösü Harvey'deki Siyah — Beyaz çatışmasında, yedi polis ağır yaralanmış. Hem de taşla sopayla filân değil, düpedüz kurşunla. Karşılıklı ateş. Kaçı ölür, kaçı kurtulur Allah bilir. «NATO dostumuz» Amerikan hayranlarının yürekleri cız etmiştir herhalde... Evet, polis de olsa ana - baba evlâdı. Ama ya yaralanan, ölen, tutuklanan, gözleri oyulan, kafaları parçalanan zenciler... Ya önüne gelen elektrik direğine, ağaca, şuraya buraya asılı asılı verilen zenciler... Sayıları bile belli değil... Sonra, her zaman papaz pilâv yemez zahir...

■ Bir süre önce Antalyalı devrimci gençler tarafından kurulan Antalya Devrimciler Fikir Kulübü hakkında savcılık soruşturma açmıştır.

Amerikan emperyalizmine karşı İstanbul ve Ankara'daki eylemlerin yanısıra Antalya'da da hareketler olmuş ve Antalya Devrimci Fikir Kulübü halkı emperyalizme karşı mücadeleye çağıran bir bildiri yayınlayarak Atatürk'ün heykeline, üzerinde «Bir gün mazlum milletler emperyalistleri mahvı perişan edeceklerdir» yazılı siyah bir çelenk koymuştur. «Zalimler» yerine «Emperyalistler» sözcüğü kullanıldığı diye savcılık Atatürk'ün sözünde tahrifat yapıldığı iddiasıyla Antalya Devrimci Fikir Kulübü hakkında soruşturma açmıştır. Bu konuda Gazetemizin Antalya temsilcisine Antalya Devrimci Fikir Kulübü Başkanı Süheyl Çağlar şunları söylemiştir: «Çelengin üzerine yazılan cümlede Atatürk'ün sözünün tahrif edilmesi söz konusu olamaz. Çünkü cümleyi bir bütün olarak ele alacak olursak, burada «Zalimler» kelimesiyle «Emperyalistler» kastedildiğinden anlam değişmemekte ve bizim yazdığımız cümle özünde aynı anlamı taşımaktadır.»

■ yu'ndan Taksim'e yürüyen gençler 6. Filonun gelmesiyle Gümüşsuden bir grup 171 Nolu kanuna muhalefetten takibata uğramıştı. Savcılığa götürülen talebeleri arkadaşları Adliyede toplu olarak karşılamışlardı. Siz misiniz bunu yapan, bu sefer Emniyet Müd. 1. Şubesi bir liste hazırlıyor. Listede adı geçenler şimdi birer ikişer adliyeye sevkedilmektedir. Bozkurt Nuhoğlu, Kemal Bingöllü, Raif Ertem, Mustafa Gürkan, Mehdi Beşpınar, M. Lütfi Kıyıcı sevkedilenler arasındadır.

6. Filo şimdilik çekip gitti ama forsunu burada bıraktı anlaşılan.

■ Hasan Özcan (MP. Genel Sekreter Yardımcısı), Sükan ve Demirel'in son olaylardaki kabadayılığa özenen tutumlarını, Hükûmetin acz içinde kıvranması olarak yorumladı. Ve bu aczin ana nedenini de bol keseden yapılan vaadlerin gerçekleştirilmemesinde arıyor. AP icraatının sadece yokluk, sıkıntı, işsizlik, adaletsizlik ve partizanlık getirdiğine, yürürlükteki vergi sisteminin daima fakirlerin aleyhine çalıştığına dikkati çekiyor.

Özcan'ın bu arada Amerika ile ilişkilerimize değinerek, ikili anlaşmaların devletin varlığını tehdit ettiği gerçeğine parmağını basması beyanatının en ilginç yönüydü.

Hasta adam'ın yeni dertleri

Aslan Başer KAFAOĞLU

Türkiye'de olanlara, ekonomiye parasal bir bunalım girmedikçe, toplum olarak dikkat edilmez.

Ne zaman ekonomide alevlenen bir enflâsyonla fiatlar başını alır gider; ne zaman döviz birikintileri sıfıra yaklaşır; ithalât yapılamaz olur; o zaman günlük basında feryat figan tehlike çanları gürültüleri kopar. Oysa nakdî, parasal göstergeler ve sıkıntılar, aslında yapılmış hataların bozuk düzenin bir son döneme getirdiği belirtidir, işarettir, ölçüdür. Ekonomi hastalanmaya daha çok önceden başlamıştır. Bundan aylarca önce, ufukta parasal hiçbir gösterge yokken, daha doğrusu parasal göstergeler, ekonomide kurulu düzenin lehinde iken, Milliyet Gazetesinde ve Türk Solu'nda çıkan yazılarımızda ekonomimizin içinde bulunduğu hastalıkları uzun uzun anlatmıştık. Bir daha anlatmakta yarar buluyoruz.

1) Tüürk ekonomisi hiçbir döneminde olmadığı kadar yabancı ekonomilerin etkisine girmiştir. Bu nedenle en ufak bir dış ödeme sıkıntısı, kısa zamanda ya panik derecesinde bir fiat karışıklığını ya da millî gelirde tahmin edilemiyecek ölçüde duraklamalara kaynak olabilir (Türk Solu, sayı 6 ve7).

2) Ekonomimizde hiçbir esas ve kitaba dayanmadan kapasiteler, tesisler kurulmaktadır. Bu kapasiteler ekonomimizin başına erinde gecinde bir büyük dert olacaktır (Milliyet, 27.7.968).

3) Ekonomimiz herşeyden önce millî yapıda sağlam bir sanayileşme ile bugünkü geri, dışarıya bağlı ve kararsız durumundan kurtarılabilir.

Bu noktaları geçmişte olduğu gibi gelecekte de daima büyük Türk ulusuna anlatacağız. Emperyalizmin ekonomimizi işgali, askerî üsler tesis etmekten daha hızlı ve daha esaslı olmuştur. Önce Menderes'in cömert dış ticaret tutumu ile piyasayı lüks istihlâk mallarına talebi artırdılar. İkinci safhada karayolu yapım, tamir ve bakımını makineli inşaat tekeline aldılar. Demir ve deniz yollarında dünya kadar imkân varken ulaştırmaya taksi ve kamyon saltanatını sokacak kadar ekonomiyi yolundan ve çığırından saptırdılar. Tarımda, endüstride haberleşmede ekonomimizi kendi ekonomileri zarar tahribe varacak derecede sarstılar. Petrol ve yabancı sermaye kanunları ve garanti andlaşmalarıyla Osmanlı İmparatorluğunun kapitülâsyonlarını hortlattılar. Eğitim düzenimizi sömürgeleştirdiler.

Son olarak montaj endüstrisi yoluyla, ekonomimizi kolu kanadı kırık, dışarıya son derece bağlı duruma getirdiler. Tam bu sırada, belki de daha fazla ekonomik ve siyasal tavizler koparmak üzere konsorsiyum kredilerini kesme gibi bir yoldalar. Ancak konsorsiyumdan kesilen, Dünya Bankası kanaliyle bize gine gelebilir. Emperyalizmin oyunları çeşitlidir. Türk basını ve kamuoyu, asıl ekonominin bu zayıf, her türlü hastalığa elverişli ekonomiyi izlemelidir. Tıpkı zafiyetli bir bünyede çıkan hastalıklar gibi, önemli olan bu hastalıkların şu ya da bu hastalık değil, asıl hastalıkların her türlüsüne elverişli olan bu bünyenin sağlam yola, sağlam bünyeye kavuşturulmasıdır.

O Ezanlar senin için Okunuyor

Baştarafı 1. Sayfada

«Görüyorsunuz ki Amerikan bahriyelisini dövmekle, denize atmakla 6. Filo gitmiyor» diyerek gençliği, «Sosyalizm» dedikleri şey adına, anti-emperyalist mücadele yolundan vazgeçirmeye uğraşmaktadırlar. Ve teorik yetersizlikleri bir yana, bu yılgınlık, gericilik dalgasının her kabarışında bu sinme, TİP yönetici kliğinin en göze çarpan özelliği olmuştur. Oysa sosyalizm bilinçli, yetenekli, yiğit kişilerin işidir.

FAŞİZME «DUR!» DEMEK İÇİN

Çünkü karşımızdaki güçler bilinçlidirler, kararlıdırlar. Onların arkaları vardır, sınırsız maddî olanakları vardır. Ve bundan önceki çatışmalarda bürokrasi üstün geldi, diye bundan böyle de üstün geleceğini kesinlikle söyleyemeyiz. Tarih her zaman tekerrür etmez. Hem tarihte başka emsal de var. 1870 lerde bürokrasiyi temsil eden Mithat Paşa, gerici güçlerin temsilcisi Abdülhamit karşısında yenik düştü; ve «Komprador Padişah» bu ülkede 33 yıl hüküm sürdü. Eğer millîci güçler kendilerini toparlamazlarsa ve saflarında hüküm süren kaosa son vermezlerse; eğer asker-sivil aydınlar tekvücut olarak, Kemalizmin devrimci geleneğine sarılmazlarsa; ve eğer sosyalistler de, toplumun en bilinçli devrimci kolu olarak, statükocu güçlerin oyunlarını sezmezler bunları boşa çıkarmazlarsa, bilim ve gerçekler ışığında saptanmış gerçek sosyalist platform çevresinde birlik olmazlarsa; ve her sınıf ve zümreden Türk yurtseveri, siyasî inançları ne olursa olsun, Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye sloganını gerçekleştirmek için güç birliği halinde aktif olarak mücadele etme yolunu tutamazsa ve devrimci bilinç eksikliğimizin sonucu olan bugünkü bölünmüş durumumuz sürüp giderse, faşizme «Dur» diyemeyiz. Ve Türkiye emperyalizmin ve işbirlikçilerinin boyunduruğu altında karanlıklara gömülür.

Kuzey Vietnam Nasıl

Le Monde diplomatique

Gérard CHAILAND

Yüz bin ton bombanın, Amerikan kuvvetleri tarafından Vietnam üzerine yağdırılmasına rağmen, (bu rakam Amerikan kaynaklarından alınmadır), «tırmanma» hâlâ Demokratik Vietnam Cumhuriyetini yere serememiştir. Nasıl olur da küçücük bir tarım memleketi, teknoloji bakımından dünyanın en ileri bir milletinin bütün kararlılığına ve bütün çabasına rağmen ayakta durabilir?

Bu soru, önce kırsal Vietnam toplumunun yapısından gelen tarihî sebeplerle, sonra da rejimin yerli yerine oturtmayı başardığı yeni bir örgütlenme yapısına dayanan politik sebeplerle açıklanabilir.

Kuzey Vietnam'ın tutunması, köyün geleneklériyle kolaylaştırılan merkezden köye doğru gelişen bir geniş yayılma hareketinin teknik üstünlüğüne bağlıdır. Kuzeyi vurmak gayesiyle yapılan tırmanmanın, karşı taarruz üzerine uğradığı başarısızlık, FNL (Millî Kurtuluş Cephesi) nin gücünün kanıtıdır. 17. enlemde Demokratik Vietnam Cumhuriyeti kuvvetlerinin, Khe-San'dan püskürtülmesi ve yok edilmesi amacıyla yapılan hava bombardımanlarının etkisiz kalışı, Kuzey Vietnam kuvvetlerinin önemini belirtebilir. Üç yıl önce, 1965 Şubatında başlayan tırmanma hareketi, Kuzey Vietnamlıların bu yayılma hareketine yol açtı. Bunun sonucu, taşrada henüz tahrip olmamış atölye ve fabrikalar üretimin harp gücü olarak fonksiyon kazanmasına yöneltilmiş, vilâyetlerin muhtariyeti sağlanmıştır. Şüphe yok ki ekonomik düzen, özellikle endüstri bölgelerinin altyapısı, bombardımanlarla ağır hasara uğratılıyordu. Buna rağmen vatanın tehlikede olmasından doğan millî bağımsızlığın korunması psikolojisi, ekonomik hayatı hızlandırmaktan geri kalmıyordu.

Tahrip olunan ulaşım yolları derhal onarılıyor ve çoğaltılıyordu. Köprülerin yerine yenisi ve hattâ bir ikincisi yapılıyordu. Tarımsal üretim artıyor, aynı zamanda köylerdeki el işçiliği de başka alanlarda seferber ediliyordu. Amerikan tırmanması, Kuzey'in bütünlüğünün ve sosyal dinamizminin pekleşmesini sağlamaktaydı. Bağımsızlık duygusuna dayanan millî haysiyet Vietnam için paha biçilmez bir değerdir.

Genellikle, Demokratik Vietnam Cumhuriyetinin sanayileşmemiş geri bir memleket olduğu sanılır. Bu, kısmen doğrudur. Gerçekte Kuzey Vietnam'a mukavemet imkânını sağlayan köy ile taşra vilâyetlerinin örgütlenmedeki teknik seviyelerinin yüksekliğidir. Hangi geri kalmış ülke, her köyünde bir okulu ve yardımcı doktoruyla birlikte bir sağlık ocağına sahip olmakla öğünebilir? Kuzey Vietnam'ın durumu budur. Her ilçede orta öğretim yapan okulları ve ciddî olayların tedavi gördüğü hastaneler mevcuttur. İlerde ise, lise ve daha üst seviyede öğretim yapan meslekî okullar ve en karmaşık, kompleks müdahalelerin yapılabildiği bir hastane mevcuttur. İller; gıda, sağlık ve eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü imkânlara sahiptirler.

Mahallinde yardım

Hava savaşı özel bir mesele koyuyor ortaya. Hava savaşında, herhangi bir yerde ve herhangi bir zamanda yaralılar olabilir. Bombardımanlar yüzünden ulaşım ve taşıma çarelerinin çok güçleştiği Vietnam'da, yaralılara her bulundukları yerde yardım etmeye karar verildi. Ama bunun güçlüğü şuradadır ki, çok desantralize bir tıbbî şebeke kurmayı gerektirir. Bu da «az gelişmişlik» denen şeye pek uygun düşmemektedir.

Merkezleri köylerin zararına olarak fazla gelişen Asya ve Afrika'nın bağımsızlıklarına yeni kavuşmuş birçok memleketlerin aksine, Kuzey Vietnam rejimi bu tıbbî şebekeyi kurmak için tırmanmanın başlamasını beklemedi.

Bağımsızlığın henüz kazanılmış olduğu günlerde sağlık durumu pek acıklıydı. Doktorların sayısı çok azdı. Ve kitle halinde hemşire, ebe, yardımcı hekim ve hekim yetiştirilmeye çalışıldı. Bunlar taşraya ve köylere gönderildiler. İlkönce profilaksiye yani hastalıklardan korunmaya kuvvet verildi. Amaç, tedavi etmektense önlemek. Su, hastalıkların pek çoğunun sebebiydi. En ufak bir yağmurda bütün pislikler su birikintilerine, bataklıklara doğru akıyordu. Çifte çukurlu fosseptikler yapıldı; köyler temizlenip çeltik tarlaları iyice gübrelendi; bilezikli kuyular kazıldı. Birkaç yıl içinde, aşı sayesinde çiçek, sıtma, çocuk felci hemen hemen ortadan kayboldu; tifo salgın olmaktan çıktı, yer yer rastlanır hale geldi. Zaman kazanmak için, yardımcı doktorlar köylerde en sık görülen hastalıklar üzerinde uzmanlaştırıldılar. 1959'da, örneğin trahomdan ileri gelme gözkapağı yapışıklığını ameliyat etmek için Hanoi'ye gitmek gerekiyordu, yüz binlerce trahom vak'ası vardı. Yardımcı doktorlara gözkapağının yapışıklığını kesip ayırmak ve dikmek öğretildi; bu, teknik bakımdan kolay, fakat el mahareti isteyen bir ameliyat idi. Bugün bizzat köyde tedavi edilen trahom, fiilen ortadan kaybolmuştur.

Tırmanmanın genişlemesiyle birlikte cerrahların ve cerrah yardımcılarının sayısı da çoğaltılmıştı. Her bucağın, hijyenden ve profileksiden sorumlu üç veya beş üyeli bir sağlık servisi, bir hemşire ve bir de doğum servisi vardır.

Örneğin, Hung-Yen ilinde 670 bin kişiye sekiz yüzden fazla yardımcı doktor ve mütehassıs doktor vardır. 1954 de, bir doktor dört hemşire vardı. 1962'de üç doktor ve otuz yardımcı doktor vardı. Bu sayılarla hem tıbbî formasyon çabası, hem de yayılmanın önemi ölçülebilir.

Bölge hastaneleri gibi il hastaneleri de, tırmanmanın başından beri ağaçların altında gizli küçük küçük yapılar halinde kurulmuş, yeniden inşa edilmişti. Çünkü, Amerikalılar hastaneleri de bombalıyorlard: Savaş sırasında tedavi görmiyeceğini düşünmek morali bozar.

Bir çevre hastanesi, sağlık postasıyla il hastanesi arasındaki ara istasyon, gene Hung-Yen ilinde: 50 yatak, bir cerrah-doktor, cerrah yardımcılığı yapabilmek için bir yıl ek kurs görmüş olan seksen sekizi kadın, on dördü yardımcı doktordan müteşekkildi. Hastane 1966 da dağıtılmıştı. Tıbbî personel toplam olarak kırk kişiyi buluyor. Hastane — yalnız ağır vak'alar için olmak üzere — 95.000 kişinin ihtiyacına cevap veriyor. Tavanı ekin saplarından yapılmış olan ameliyat salonu yeri, tozu önlemek için bir Amerikan paraşütüyle döşenmişti. Bir kulak-boğaz bölümü, bir jinekoloji bölümü, bir radyoloji-radyoskopi, tırmanmadan beri geliştirilmiş ve o zamana kadar yalnız il hastanelerinde yapılan analizleri yapan bir lâboratuvar... Tabiî ki en faal bölüm cerrahî bölümüdür. Ampütasyonlar, perforasyonlar, kırıklar ve savaşla ilgili olmayan öteki ameliyatlar, böbrek taşları, mide ameliyatları burada yapılır.

Savaşta alınan yaralara gelince, bunların hepsi mahallî hastanede tedavi edilebiliyor yalnız göğüs cerrahisi (akciğer ve kalp ameliyatları) il hastanesinde yapılıyor. Buna karşılık, yardımcı doktorlar ve hemşireler, yaralıların yaralanma sarsıntılarına dayanmasını mümkün kılan damla damla damar içi glükoz serumu enjeksiyonları — o zamana kadar yalnız doktorların yaptıkları perfüzyonları — yapmayı biliyorlar.

İlâçlar pek bol olmadıkları için, komisyonlar geleneksel köy hekimleriyle birlikte Vietnam halk ilâçlarını inceledi̇ler. Böyle iki kadın doktora başvuruldu ve onların işbirliğiyle ilâç sıkıntısı kısmen giderildi. Avrupa'da, rimifon, streptomisin ve PAS'ın bir arada kullanılmıyla tedavi edilen verem, çok kez rimifonla birlikte, aküpüntktür noktalarından filatov enjeksiyonuyla tedavi edilmektedir.

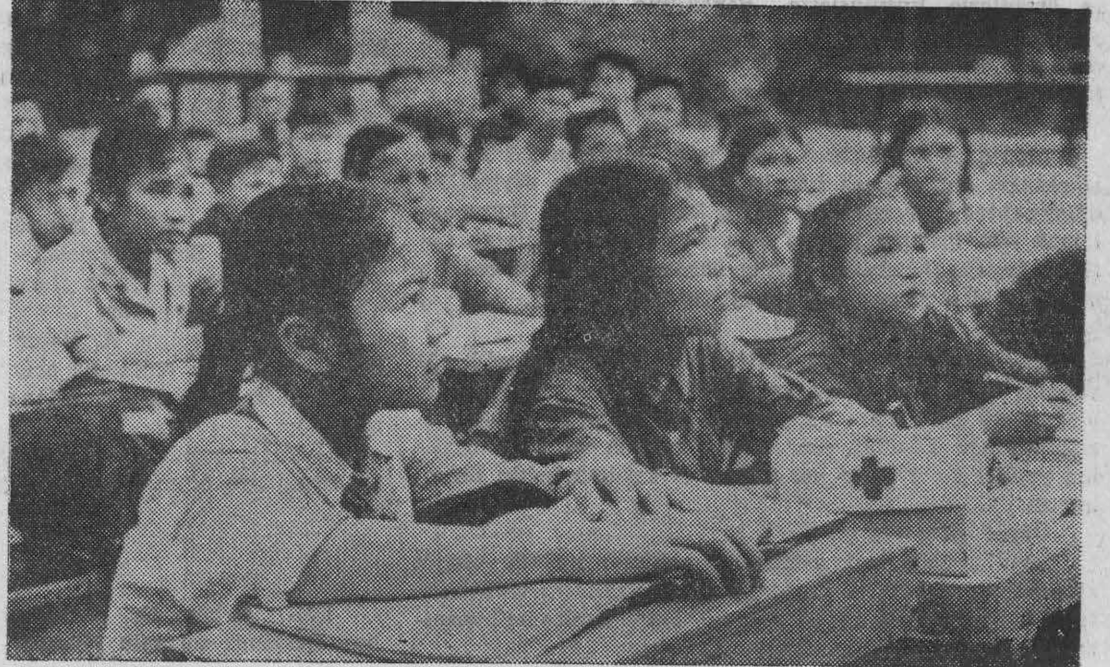
Bombalar altında okul

1967'de Vietnam'da, 1965'inkine nazaran % 6 oranında fazla öğrenci vardı. Artık, köylerin dışında yer alan okullara gidip gelen çocukların da, çeltik tarlasında uğraşan köylü kadar alışılmış bir manzara haline geldiği gerçektir. Yedi ve on bir yaşları arasındaki bütün çocuklar ilk öğrenime devam etmektedir. İkinci ve üçüncü dönemler, yani orta ve lise öğrenimi üçer yıldır. Büyüklere okuma yazma öğretme işi yıllarca önce gerçekleştirilmiştir. Bu, İşçi Partisinin eğitimin her basamağında millî dili kabul etmesi sayesinde mümkün olmuştur.

İki yıldan beri, programların temelinde bir değişiklik yapmaksızın, daha çok esas üzerinde toplamak üzere bazı bölümlerini sadeleştirdiler, kullanılabilecek yararlı zamanı azaltan tehlike işaretlerini, okul için uzağa gidip gelme meselesini basitleştirdiler. Savaşın şiddetlendiği anlarda öğretmenler dersleri daha kısa yapacak şekilde kendilerini ayarlıyorlar. Dersler, sıra dizileri arasındaki geçitlerin siper haline getirildiği sınıflarda yapılıyor. Aynı zamanda sığınaklar ve bilyalı bombalara karşı yardımcılar ve hocalar tarafından inşa edilen duvarlar da var. Öğrenciler patlamalara, bomba parçalarına karşı telden örülmüş kalın şapkalar giyiyor. İlk yardım çantalarını yanlarında taşıyorlar. Maddî güçlükler (defter, kalem...) büyük; ama öğrenme istek ve iradesi ondan daha da büyük. Öğretmenler, öğrencilerine daha iyi ve daha çok öğrenecek mücadeleye katılmaları gerektiğini anlatıyorlar. Herşey savaşa yöneliyor, öğrencilerin mumdan yaptıkları taslaklara kadar, bunların tek konusu uçak.

İkinci dönem, bir ölçüde üçüncü dönem öğretim, bir yandan genel bir kültür ve politik bir formasyon verirken, tarım bilgilerini de ihmal etmiyor. Toprağı, gübreleri, tohumları, suyla ilgili problemleri, tarım araçlarını inceliyor, öğreniyorlar; okula ait deney tarlaları üzerinde pratik çalışmalar yapılan teknik tarım kursları var. Böylece öğrenciler, geldikleri toplumun ihtiyaçlarına göre ayarlanmış bir eğitim görüyor ve öğrendikleri bilgilerle köyün teknik düzeyini yükseltmeye koşuyorlar. Öğrenimlerinden sonra, üniversiteye ya da meslek okullarına gönderilmemiş olanlar, kooperatifi yöneten teknik ekibin yönetimine girerler. Öğretmenler; öğrencilerden yetenek ve yetkilerine göre en iyi şekilde yararlanılabilmesi için, formasyonları hakkında bilgi vermek üzere kooperatif yöneticilerini görmeye geliyorlar.

Bütün memlekette, büyüklerin yetkinleşmesi amacıyla kurulmuş gece kursları var ve bu kurslar çok kalabalık oluyor. Vietnam'da okumuşların yüzyıllık prestiji bir öğrenim geleneği yaratmıştır; savaşa rağmen, milletin teknolojik seviyesini yükseltmek amacıyla devlet bu geleneği teşvik ediyor. Sayısız köylerde, genç öğretmen kadınların harekete geçirdiği ana okulları, daha seyrek olmak üzere, ama gene de küçümsenmeyecek ölçüde kreşleri var.

Vietnam köy okullarında ilk yardım çantası her zaman el altındadır

Köyde kadrolaşma

Vietnam köyünün görünüşü Millî Kurtuluş Savaşından beri iki kez değişti. Barış; bilezikli kuyular, fosseptikler, bazan da toprak evler, her evin eşiğinde harman yerleri getirdi.

Her kooperatif, köyün önemine göre 50-100 üyeli olmak üzere belirli sayıda çalışma kolları ihtiva eder. Çalışma kolunun sorumlusu işçiler tarafından seçilir. Emek karşılığı ücret gün hesabı üzerinden yapılır. Günlük çalışmanın niteliğine göre hesaplanır. Her kooperatifin başında bir parti komitesi, bir de yönetici komite vardır. Parti komitesinde parti üyeleri tarafından seçilen onbeş kişi vardır. (Parti üyelerinin sayısı % 3 çevresinde oynar). Parti komitesinde kadınlar da vardır ki, bunlar, köylerdeki parti üyelerinin % 30'unu teşkil ederler, yaşları yirmi ile otuz arasındadır. Kadınlarda parti üyesi olanlar genç nesildir. Parti komitesi ayda üç kere toplanır ve köyle ilgili bütün işleri tartışır, komünün hayatı ve örgütlenmesi konusunda kararlar alır. Parti komitesi aynı zamanda partinin çizgisini ve talimatını anlatıp açıklamakla yükümlü, yönetici komite ise parti hattını pratik uygulanmasından sorumludur.

Köyün politik kadrosu, eski devlet görevlisi mandarinden farklıdır. Mandarin, devletin kararlarını zorla kabul ettirdi, parti kadrosu, prensip olarak köylülerini ikna etmek ve onları partiye kazanmak zorundadır. Aynı zamanda, kısmen devletten ücret alan kadrosu, kooperatifin en iyi ücretinin üçte biri üzerinden hesaplanan ücretini tamamlamak üzere üretime de katılmak zorundadır. Karısı öteki kadınlar gibi çalışır. Tabii, daha ilerde göreceğiniz gibi, otorite, parti komitelerinde her kademede binlerce defa kendini göstermiştir. Buna karşılık, bozulma, disiplinsizlik olayı olağan olmayan bir şeydir. Asya ve Afrika'nın yeni bağımsız olan memleketlerinde bu bakımdan durum bilinirse, buna işaret etmek zahmete değer.

Her ay, komitenin sekreteri ve bir üyesi, ilin genel emirlerini öğrenmek üzere vilâyet komitesine giderler ve gelip bunları kendi komünlerine bildirirler. Gene her ay komünün sekreteri köyün bütün parti üyeleri için siyasi eğitim kursu düzenler. Komünün, parti üyelerine bucak seviyesinde kurslar verirler. Nihayet üretimi hızlandıran partidir.

Halk konseyi kooperatifçilerin tümü tarafından seçilen otuz üyeden meydana gelmektedir. Bir konseyin on beş erkek ve on beşi kadın olan üyeleri, yönetim komitesinin dördü kadın, beşi erkek olan dokuz üyesini seçerler. Genellikle yönetim komitesinin bir kısmı parti üyelerinden müteşekkildir. İki yıl için seçilen konsey, kendilerine kooperatifçilerin ulaştırdığı devlet politikasını açıklamakla yükümlüdür. Her üç ayda bir halk konseyi delegeleri yönetim komitesine köy hayatı hakkında, kooperatifçilerin istekleri hakkında bilgi verirler. Vergilerin toplanması ve tarımsal üretimin pazarlanması işleriyle yönetim komitesi meşgul olur. Yönetim komitesi üyeleri, su işleri, güvenlik tarım gibi işlerden, tırmanma hareketinin başlangıcından beri de askerî işlerden sorumludurlar. Adlî bir komisyon, topluluğun çeşitli dâvalarına bakar. Bir kültür komisyonu köyün eğitim meselelerini, tiyatro, sinema gibi kültürel faaliyetlerini yüklenir. Her kooperatifin bir sanat topluluğu vardır.

Kooperatifçilerle varılan anlaşma sonucu, komünün yönetim komitesi mahallî plânın hazırlanmasını, bunların idaresini kontrol etmeye ve kimyasal maddelerin eksikliği gibi güçlüklerin ortadan kaldırılması konusunda yeni

Direniyor ?

plânlar hazırlanmasına yardım eder. Ve nihayet her kooperatif bilimsel ve teknik yayın yapan yedi üyelik bir komisyona sahiptir. Parti komitesi ve yönetim konseyi, köyün kadrolarını teşkil ederler. Amerikan tırmanmasının başlangıcından bu yana bunlar fonksiyonlarını savaşa uydurdular. Yani, köylü halk milislerinin yetiştirilmesi ve örgütlenmesi, yolların onarımı için ekipler teşkili, savaşın üretimde erkek işçiliğini eksiltmesi nedeniyle kadınların her türlü üretim kademesine yerleştirilmesi amacına yöneldi. Emekçilerin partisi bir yandan sosyalizmin kuruluşuna devam ederken, öte yandan Amerikan istilâsına karşı savaşa yönelmiştir. Ancak, kurtuluş hareketlerinin başlangıcından beri kaydedilen gelişmeler ciddiye alınmasaydı, bu ikili çaba böyle başarılı olamazdı. Bu kadroları kurma yeteneğine sahip bir rejim sayesinde köyü terketme özleminde olmayan, kültür ve teknik bakımdan üstün seviyeli, köyde kök salmış, kadınlı erkekli yeni bir köylü kuşak teşkili kolayca mümkün olmuştur (parti kadrolarının % 75'ini köylüler teşkil etmektedir). Kuzey Vietnam'da olduğu gibi, doktor ve öğretmenlerin en düşük gündelikle köylerde çalışmayı kabul ettikleri ülkeler sayılıdır. Örneğin, başlarında boş kaldıkları zaman bile eğitime devam eden öğretmenleri olduğu halde bombardımanların tahrip ettiği yolları onaran gençlik kuvvetlerine her zaman rastlamak mümkündür. Kesif bombardıman altında askerlerin siperlerinde gece temsil vermek üzere sırtlarında dekorları ile günde 20 km. yürüyerek 17. enleme inen tiyatro topluluklarına da rastlamak olağan şeylerdendir.

ULUSAL AÇIDAN

Gençlerden Paris'e bir sesleniş

A. Dino, Ant'ta yayınladığı, Türkiye de sosyalizmin geçmişine küfreden yazılarında, günümüzün gençliğinin tutumuna da değinmeği boşlamamıştı. Aşağıdaki yazı, Ankara'lı genç devrimcilerimizin Dino ve çömezlerine karşı bir tepkisidir.

Bay Dino; Ant'ta çıkan yazınızı okuduk. «Mimoğlu ile Akşit'e birkaç Söz» ederken, biz gençleri de uyarmaktan geri kalmamışsınız. Sağ olasınız!. Bahsettiğiniz gençler TİP içinde veya dışında ülkelerin kurtuluşu uğruna birşeyler yapmak için içtenlikle çaba gösterirken, sizin de yurt dışında bu çabaya bir katkıda bulunmanız gerekirdi; «Yepyeni koşullar ve eylemler içinde bulunan genç kuşağa», yurt dışından eski miş yöntemlerle uyarmalarda bulunmanız, bilmeyiz ne dereceye kadar uygun düşüyor? Hele bu Türkiye'deki eylemin dışına kendisini iten biri tarafından yapılıyorsa, hiç hoş kaçmıyor. Siz yurdunuzu terkedip gittikten sonra çok değişimlere uğradı insanlarımız. Artık «uçtu uçtu, gençliğim uçtu» diye ağıt düzmüyorlar. Her uçan gençliğin arkasından yurdumuz kurtuluşun eşiğine biraz daha yaklaşıyor.

Geri bırakılmış bir ülkede sosyalist olmanın ne denli güç bir iş olduğunu biliyoruz. Bir sosyalist çeşitli nedenlerle eylemin dışına itilebilir. Hattâ yurt dışına da belirli bir süre için çıkabilir... Ama hiç bir neden yokken, yurdundaki yoğun eylemin dışında kalmakta direnen bir sosyalist, Bay Dino'da olsa, sosyalist ahlâk adına söz edemez. Hele uyarmada hiç bulunamaz. Bulunsa da Bay Dino'nun kendi deyimiyle cevaplandıralım: «Şatafatlı sözlerle çelmek istiyenlere kulak asmıyoruz.» Ve şunu diyoruz, bırakın da TİP'i korumak; TİP'in Türkiye'nin koşullarına uygun doğru bir stratejiye kavuşması için uğraşanların, bunun açık mücadelesini köyden kente, mitinglerden kavga meydanlarına kadar bir yandan faşistlere bir yandan da oportünistlere karşı yürütenlerin olsun. Ama mutlaka konuşmak istiyorsanız dün olduğu gibi bugün de san'atçı toplantılarında «Ben'li, Biz'li» sosyalizm simsarlığı yapabilirsiniz.

Bizim, ülkesinin emperyalizmin boyunduruğundan kurtulması uğrunda her türlü mücadele verene saygımız vardır. Her yurtsever davranışın yanındayız. Ama davranışın ne denli devrimci olduğunu da sezinlemek zorundayız. Örneğin bir «Proletereli» çizmekle bir sosyalist örgütte çalışmanın farklı şeyler olduğunun da bilinmesi zorunludur.

Bay Dino; şuna inanıyoruz ki sosyalizm için yapılan bütün savaşların, bütün uğraşların geçmişini bilmek, geleceği en doğru, en emin biçimde kurmak için en tutarlı yoldur. Gerçek bir sosyalist, bugünkü devrimci eylemin bir neferi olmayı, yarınki «muteber sosyalist» yanıltmasına yeğ tutar.

Bay Dino; bir gün elbette sisler kalkacak, bulanık bakışlar durulacak, kimin gerçekten «muteber sosyalist», kimin kestirmeci olduğu, kimin küçük hesaplar peşinde koştuğu, kimin emperyalizmin çöplüklerinden nasıl yemlendiği açıklığa kavuşacaktır... Ve sanıldığı kadar da uzak değil o günler. Yazınızın bir yerinde «kilitli kapılar dışında yapılacak işler bulunabilir tek tük» diyorsunuz. Doğrudur. Her yerde ve her zaman yapılacak tek tük işler bulunabilir. Ama dediğiniz gibi işte «tek tük». Yapılacak bir süri iş varken siz kendinize bunu seçmişseniz ve bugün de düngü seçmenizi devam ettiriyorsanız, acaba neden size muteberlik primi ödememizi istiyorsunuz?

Bay Dino; bir adamın bazı iyi işler yapması güç değildir. Asıl güç olan, bir kimsenin bütün hayatı boyunca iyi işler yapmakta devam etmesidir. Eski bir savaşçı tavrı takınıp büyük şeylere gücünüz yetmediği halde, küçük «tek tük» işlerin verdiği kıvançla, sanırız gençleri uyarmak hakkını kendinizde bulmamanız gerekirdi. Artık gençlik, ne yapmalı sorusunun cevabını vermiş Türkiye'deki devrimci eylemin en çıkar gözetmez, en bağımsız gücü olarak mücadelenin ön saflarında haklı yerini almıştır. Halkın çıkarlarının söz konusu olduğu her davranışın içinde gençlik kendine düşeni en iyi biçimde yapabilmenin, çabası içindedir. Gençliğin bu bilinci, kimin doğrudan yana, kimin yanlıştan yana olduğunu seçtirmektedir. Ve yine bu bilinçtir ki kimlerin hafif yükü ağırına yeğ tuttuklarını bulup çıkarttırıyor. Bay Dino; bu bakıma yüreğinizi serin tutun. Sosyalizmin kaşarlanmış yolcularının omuzlarına yüklenen sorumluluklardan kaçmalarına fırsat vermiyeceğiz. Kaçanlarına ülkemizdeki devrimci eyleme gölge düşürmelerine elbette göz yumamayız.

Bir de şu var: Uyarmalarla doldurduğunuz yazınızda «eskiden solculara falaka çekerlerdi, onları hapsederlerdi. Şimdi ise pek iltifat ediyorlar, sebebini hiç düşündünüz mü?» diyorsunuz. Belli ki gazete haberlerinin dışında yurdunuzun durumu hakkında bilgi edinecek bir başka kaynağınız yok. Siz hiç merak etmeyin, yine solcuları karakollarda alıkoymalar, coplamalar, ekmekleriyle oynamalar, haksız yere hapishanelerde aylarca yatırmalar, sürgünler devam ediyor. Yalnız yine eskiden olduğu gibi birtakım muteberler, beratlı solcular bu baskıların dışında tutuluyor. Siz de biraz bunların üstünde düşünseniz nasıl olur acaba?...

Tunçer Yanar, Ersen Olgaç
Cengiz Çandar, Necip Deveci

sartre ve devrim

Ünlü Fransız düşünürü Jean Paul Sartre'ın Fransa'daki son olaylar üzerine «Der Spiegel» dergisiyle yaptığı konuşmanın devamı sütunlarımızda

— Mayıs olaylarından sonra Fransa'da, başta hükümet olmak üzere, herkes, artık birçok şeylerin değişeceğinden söz etti. General de Gaulle televizyonda yaptığı konuşmada yeni bir toplum düzeninin kurulacağını, bu düzenin sosyalist veya kapitalist değil, yönetilenlerin yönetime katıldığı bir paylaşma düzeni olacağını açıkladı. Siz Fransa'da gerçekten yeni bir düzenin kurulabileceğine inanıyor musunuz?

SARTRE : Hükümet her zaman bir takım yeniliklerden söz edecek, fakat gerçek bir değişimi getirecek yenilikleri uygulamıyacaktır. «Paylaşma» sözcüğü, De Gaulle tarafından kullanıldığı sürece, hiç bir anlam taşımaz. İşçilerin fabrika yönetimi üzerinde karar sahibi olmalarını sağlayacak gerçekten bir «yönetimi paylaşma» düzeni, kurulması imkânsız bir düzen değildir. Fakat bu biçim bir paylaşmayı işletme sahipleri hiç bir zaman kabul etmiyecektir ve De Gaulle'ün kendisi de zaten böyle bir şeye yanaşamaz. Bu yüzden hükümet, işletme sahiplerinin yetkilerini hiçbir surette kısıtlamıyan bir paylaşma düzeni aldatmacasını sahneye koyacaktır. 1945 yılında da «işletme kurulları» adını taşıyan örgütler yoluyla buna benzer bir uygulamaya girişilmişti. Bu kurullar pek de yararsız olmamakla birlikte, düzenin temelinde hiçbir değişiklik getirememişlerdir.

Öte yandan, Fransa'da birçok şeylerin değişeceği doğrudur. Bunun iki nedeni var: birincisi, gençliğin, geriye döndürülmesi imkânsız bir biçimde politikaya girmiş olmasıdır. Ve bu gençlik, yalnız üniversite öğrencilerini değil, lise öğrencilerini de kapsamaktadır. Daha çocuk sayılacak yaşta olan gençler, Mayıs olayları sırasında, ağabey ve ablalarından, bu düzeni neden değiştirmek istediklerini öğrenmişlerdir.

Bu genç çocuklar, başkaldırma ve karşı koyma hareketlerine, inanılmayacak ölçüde bağlanmıştır. Eyleme olan bağlılıkları, coşkunluk duygularını doyurmak için değil, çelişkilerle dolu bir düzenin üyesi olma akıbetinden kurtulmak içindir. Daha okul sıralarındayken, seçkin öğrencileri sivrilten bir eğitim düzeninin engebeleri, onlara toplum içinde kendi varlıklarını gösterme olanaksızlığını açıkça ispatlıyor. Toplum içinde bir yer kazanacak olsalar bile, bu onları hoşnut kılmaya yetmiyor, çünkü bulundukları mevkide onlar, kendilerini, görevleri uyarınca uzmanlaştırmış olan bir düzenin nesneleri, araçlarıdır.

Gençler bu durumu kısa bir süre içinde kavramakta ve işte bu yüzden yeni bir genç devrimciler kuşağı türemektedir.

— Genç işçiler için de aynı şey söz konusu olabilir mi?

SARTRE : Evet, onlar için de aynı şey söylenebilir. Gerçi işçilerin sorunu ile öğrencilerin sorunu arasında ayırımlar vardır, fakat işçiler de artık anlamaya başlamıştır ki, kendilerine otomobil, televizyon, çamaşır makinesi gibi bir takım maddî yararlar sağlıyan ve uğrunda babalarının çetin savaşlar verdiği «sosyal haklar», onları özgürlüğe kavuşturmamaktadır. İşçiler de kendi kaderlerini kendileri tâyin etmek istiyor.

Fransa'da birçok şeyleri değiştirecek ikinci neden ise, ücretlerin arttırılması sonucu, zaten sallantılı olan ekonomik dengenin bozulmasıdır. İşletme sahipleri, yurt ekonomisinin bu yeni yükü kaldıramıyacağını ileri sürmekle, kendi açılarından haklı bir gerçeği dile getiriyorlar. Bugünkü durumda Fransız ekonomisi bu zamlara katlanacak güçte değildir.

Bir yandan işletme sahiplerinin kâr etme kaygısı ve fiatların yükselliği, öte yandan da Fransız işletmelerinin Ortak Pazar içindeki rekabete dayanabilmeleri, altından kolay kalkılamıyacak bir yüktür. İşletme sahiplerinin kârdan vazgeçmeye hiç niyetli olmadıkları düşünülürse, durumun pek aydınlık olmadığı kolayca anlaşılır.

Böylelikle, ihraç mamulleri sanayiini korumak için, devlet, işletme sahiplerine kredi veya borç verecek, vergi kolaylıkları sağlıyacak ve fiatların yükselmesi suretiyle, işçilere yapılmış zam geri alınmış olacaktır.

Fakat işçiler bunun farkına varacaktır. Satın alma güçlerinin, bir iki ay süreyle yükseldikten sonra, yine onu seviyeye hattâ daha da aşağıya düştüğünü göreceklerdir. Ve bunu kolay kolay kabul etmiyeceklerdir. Ondan sonra da büyük bir ihtimalle, seçimlerden sonra ortaya çıkan yanıltılı siyasal gerçeklik, yerini toplum güçlerinin eyleme geçtiği toplumsal gerçekliğe terkedecektir.

— François Mitterand, Guy Mollet ve Waldeck Rochet gibi sol politikanın önderleri olan kişiler, Mayıs hareketine önderlik etmedi. Yukarıda sözünü ettiğiniz iktisadi bunalımın, Mayıs olaylarından daha çetin ve bütün siyasal örgütlerin dışında yeni bir devrimci hareketi doğuracağına inanıyor musunuz?

SARTRE : Komünistlerin bugüne kadar ileri sürdükleri görüş; Komünist Partisinden daha solda olduklarını iddia eden devrimci akımların işçi sınıfını böleceği ve dolayısiyle somut gerçekler açısından, bu akımların Komünist Partisinin sağına düşeceği yolundaydı. Parti, şimdiye kadar bu görüşünde haklıydı.

Fakat bugünden sonra konuyu bu açıdan değerlendirmek yanlış olur. Sorun, Komünist Partisinin sağında veya solunda olmak değil, gerçekten solda olup olmamaktır.

Mayıs ayında kimdi solda olan? Herhalde Mitterand ve Guy Mollet değil. Bu ikisinin de amacı, fırsat kollayıp iktidara gelmekti. Her ikisi de gelişmekte olan yepyeni bir durumu kavramak için hiç bir çaba göstermedi. Ve yine Mayıs hareketi süresince Komünist Partisinin de solda olduğu ileri sürülemez. Parti, hareketi frenlemek için ne gerekirse yapmış ve hareketin seçimlerle sonuçlanmasını sağlamıştır. Komünistler, eyleme önderlik eden en bilinçli öğrencileri ağır şekilde suçlamakta hiç bir sakınca görmediler. Partinin resmî organı «Humanité», hareketi başlatan öğrenci gruplarının hükümet tarafından tehdit edilmesini. sadece birkaç satırla geçiştirdi. Bütün bunlardan çıkardığım sonuç şudur ki, solcu partilerin bugünkü liderleri on yıl sonra unutulmuş kişiler olacaktır.

Ayrıca, Komünist Partisi dışında gelişen devrimci bir hareketin sakıncalı olacağı kanısında değilim. Hattâ böyle bir hareketin önüne geçilemiyeceğine ve partiyi içinde bulunduğu katılıktan kurtaracağına inanıyorum. Ancak bu şekilde partinin gerçek devrimcileri, seslerini duyurma imkânı bulacak ve parti yeni bir strateji çizmek zorunda kalacaktır.

— Fransa'daki olayların bütün dünya kamuoyunu etkilemesinin nedeni, çağdaş bir sanayi toplumunda ilk kez bu gibi olayların patlak vermesidir. Acaba, bu hareketin temelinde, Fransa'ya özgü tarihsel ve toplumsal neden ler mi yatmaktadır? Yoksa buna benzer patlamaların diğer gelişmiş ülkelere de yayılması mümkün müdür? Örneğin, Almanya'yı ele alalım.

SARTRE : Aynı hareketin Almanya'da da olabileceğinden eminim. Fransız öğrencilerinin esinlendikleri düşüncelerin çoğu Almanya'daki sosyalist öğrencilerden gelmekteydi. Özellikle, işçi hareketinden bağımsız bir öğrenci hareketinin başarıya ulaşamıyacağı düşüncesi, Almanya'da geliştirilmiştir.

Biraz önce siz, öğrenciler ile işçiler arasındaki bağın Almanya'da kurulamadığını söylemiştiniz. Fransa'da da bunun mümkün olacağına kimse inanmıyordu. Fakat yine de büyük güçlüklere rağmen ve az da olsa bu bağ kurulmuştur. Almanya'da da kurulaması için hiç bir sebep göremiyorum.

Fransa'da işçilerin daha büyük yetki ve sorumluluklara sahip olmasını, işletmenin yönetimine katılmasını ve kendi geçim sorunlarıyla ilgili kararlarda söz sahibi olmasını istiyenler, işçi sınıfının alt tabakası değil, nispeten yüksek bir yaşama standartına sahip ve nispeten yüksek bir meslekî yeteneğe erişmiş işçilerdir.

Düşünün ki, Alman işçilerinin yaşama standartı, Fransızlarınkinden daha yüksektir. Alman işçileri büyük ölçüde, «tüketim toplumu» nun nimetlerinden yararlanmaktadır. Bu bakımdan, büyük bir ihtimalle Alman işçi sınıfı, refah devletinin bir noktaya kadar ayakta durabileceğini görecek ve bu refah düzeninin getirdiği yabancılaşmayı anlamaya başlıyacaktır.

Hiç kimsenin ummadığı Fransız hareketi, bence çok önemli bir gerçeği açığa çıkarmıştır: bundan böyle hiçbir burjuva iktidarı, yarınından emin olamıyacaktır; her an müthiş ve beklenmedik bir olayın patlak verme tehlikesiyle karşıkarşıyadır.

neden yalnız kitap

E. DOĞU

Özellikle İstanbul ve Ankara'da Savcılar durmadan kitap toplatıyor, yazar, çevirici, yayıncı ve daha ne bulurlarsa yargıçların önüne sürüyorlar.

Bu iş, Hazreti Süleyman'ın tahta geçişinden sonra başladı ve seçimlerden sonraki aylarda hızını arttırarak yürüdü gitti. Öyle ki, Mehmet Ali Ermiş'in sorgu yargıcı karşısında can vermesi bile onun hızını kesemedi ve bu defa Ermiş'in eşinin çıkardığı kitaplara dönüldü.

İktidar sözcüleri, seçimler sırasındaki bütün konuşmalarında adalet, demokrasi, özgürlük, fikir hürriyeti nutukları çeke dursun. Ulusal Kurtuluş Savaşımızla alay edercesine, Dolmabahçe önüne demirleyip, bu Saltanat Mezarı» nın içinde dürbünle «Sultan» hazretlerinin gölgesini arıyor diye, kafası işleyen Türk gençliğinin kafatasını SS'lerin copları patlatırken, yazar, çevirici ve düşünen kişiler de adliye koridorlarında kuyruğa girmeğe başladılar.

Ve bu kuyrukların uzadığı Atatürk Türkiye'si, bütün bunlara rağmen, Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'ne imza koymuş bir ülkedir. Hani şu, 19 uncu maddesi «Her ferdin fikir ve ifade hürriyeti ve hakkı vardır. Bu hak, fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, memleket sınırları mevzuubahis olmaksızın malûmat ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek ve yaymak hakkını gerektirir» diyen Beyanname.

Ayni Beyanname'nin altına I. Dünya Savaşındaki Birleşik Devletler Başkanı Wilson'un ruhunu kişiliğinde canlandırıp onun dahi ötesine geçen, Pentagone'un temsilcibaşısı Johnson'un selefleri de imza koymuştur. Yâni A.B.D. nâm-ı diğer U.S.A. ya da «Go Home'istan» da kalıbını basmıştır buna! «Go Home'istan» ın Ceza Kanunu'nu bilmiyoruz ama, bizimkinin bir adet 162 nci maddesi vardır. Bu madde «Kanunun cürüm saydığı neşriyatı nakletmek, başlıbaşına bir cürüm olup, faili ayni cezaya tâbidir. Naklolunan bu gibi neşriyatın muhteviyatı tasdik olunmadığına veya ihtiyatla nakledildiğine, yahut mes'uliyeti başka bir kimsenin tamamiyle deruhte eylediğine dair bir kayıt ilâvesi naklini mes'uliyetten vareste kılamaz» diyecek kadar ileri gider. Yâni, bir ülkede bir yayın, oranın değil de, bizim kanunlarımızın gözünde cürüm sayılırsa bunu nakletmek bile suçtur! Ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti de İnsan Hakları Beyannamesi'nin altına imza atmıştır. Bizim 162 nci madde ile Beyannamenin 19 ncu maddesi yanyana çok yakışıyorlar, değil mi?

Bu, düpedüz, 42 yıl önce kabul edilmiş bir T.C.K.'na, İhtilâl (27 Mayıs) dan sonra kamuoyuna sunularak kabul edilen Anayasa'yı çiğnetmektir. 141 ve 142 nci maddelerden o kadar çok söz edildi ki, burada onlara değinmiyeceğiz. O maddeler ki, savcıların motoru demektir!..

Onun için, gelelim kitap yayınına: Bütün farfaralara rağmen bugün, 5 binin üstünde kitap basan yayıncıyı Türkiye'de parmakla gösterirler. Bu rakkam 3, hattâ 2 bine kadar düşer. 32 milyon için devede kulak olan bu sayıdaki kitapları savcılar bellemiştir artık. Yayınevinden, çevirici ya da yazarından, hangi kitabın üstünde duracaklarını bilirler. Bunu okurlar mı, okumazlar mı? Onu bilemeyiz. Bilinen şey, böyle «Şüpheli» bir kitabın derhal ayni fabrikadan çıkma bilirkişilere gönderildiğidir. Bu bilirkişilerin markası aynidir, çünkü Türkiye Cumhuriyeti kurulalıberi, Türkiye'de Komünist Partisi kurmak ne kadar suç ise, komünizmi öğrenmek ve öğretmek de o derece suçtur. Buna rağmen, «Nazım Hikmet» adının kulaktan kulağa fısıldanmasının bile suç olduğu bir devirde yetişip asistan, doçent ve nihayet profesör olmuş bilirkişiler, herhalde iyi saatte olsunlardan öğrendikleri komünizmin hangi kitapta var, hangi kitapta yok olduğunu şipşak kestiriverirler. «Onlara kim öğretti, öğrenmeyi kabul etmeleri suç değil midir?» diye sorulmaz Türkiye'de. Sorulamaz.. Yeter ki fetvayı versinler. Verdiler mi tamam! Kitap daha birkaç yüz tane satmadan polis (SS'ler değil) marifetiyle toplatılır. Sonra, gelsin dâva, gelsin mahkeme. Ama, kovuşturmaya uğrayan yazar ya da çeviricinin bu işten kazandığı para, değil avukat tutmasına, karnını bile doyurmasına yetmezmiş. Olsun efendim!. Ortada kanun var, nizam var, mevcut olan nizam, mevcut olmayan nizam, savcı, avcı, seçim zamanında tavcı, falan filân var..

Şimdi, kim diyebilir ki, 1926'da çıkmış olan T.C.K. nun Türkiye'si ile bugünkü, birbinin tıpatıp aynıdır? Eğer aynı olsa idi, İsmet Paşa Hazretleri 1945'den sonra «Millî Şeflik» i bırakır, çok partili rejime geçer miydi? Geçince ne oldu? Demokrasi oldu, değil mi? Var mı bunun başka türlü bir izah tarzı? Yok! Öyle ise demokrasi ile beraber partiler de kuruldu. Ama hangi partiler? CHP okulundan yetişenlerin kurduğu partiler. Ve bunlar, 1950'de, boynuzun kulağı geçmesi misali, İsmet Paşa'nın önüne geçiverdiler. Ondan bu yana, vatandaşın iyiyi kötüden ayıracak, yâni hükûmeti devirecek güçte olduğu söylendi durdu. Hem de, Arab'ın yalellisi gibi. Ama, iş kitaba gelince, «Stop!» Kırmızı ışık yandı! Burada, hükûmeti devirecek kadar bilgili ve iyiyi kötüden ayırabilen Türk vatandaşı, pış diye kitabın etkisi altında kalabilir. Yâni vatandaş oy verirken akıllı, kitap okurken akılsızdır. Tabiî buna, vatandaşın yargı yeteneğine güvenmeme denmez. Denirse olur mu? Sonra nasıl oy alacağız?

İşin diğer bir yönü de şu: T.C.K. nuna göre esrarı yapan da, alan satan ve kullanan da derece derece cezalandırılır. Ama, kitaba gelince ceza, yanlız onu yazanın veya çevirenindir. Burada, bıçağı yapanın değil de bıçağın üzerinde bulunduğu kişinin cezalandırılması gibi bir durum ortaya çıkar. Fakat tersine olmak şartiyle. Çünkü bıçağı yapmak değil, üzerinde bulundurmak suçtur. Ama ne olursa olsun, en önemlisi kitaptır. Savcılar, hiçbir zaman, yasaklanmış bir kitabı hangi vatandaşın aldığı ile ilgilenmez. Siz, hiç, bir kitap toplatıldıktan sonra, herhangi bir vatandaşın savcıya gidip «Arkadaş, ben bu kitabı toplatılmadan önce almıştım. Toplatıldığını öğrendim, buyurun alın!» dediğini duydunuz mu? Aksine, toplatılan kitap değerlenir ve aranan bir şey olur. Yâni, muzır fikirleri yayıcı nitelikte olan kitap, bu niteliğini okuyucunun eline geçinceye kadar muhafaza eder.

Öyle ise, soralım bakalım, sayın ehlivukuflarımıza: Kitap bir yayın aracıdır. İçinde muzır fikirler oldu mu toplamak gerekir, diyorsunuz! Pekâlâ! Radyo ve televizyon bir yayın aracı değil midir? Siz «falanca fikir var» diye bir kitabı toplatınca, bu fikri merak eden okuyucunun merakı artmaz mı? Artıp da kitabını bulamazsa evindeki radyonun başına geçer ve istediği istasyondan istediği lâfları dinleyemez mi? O zaman siz ne yaparsınız, sayın savcılar, sayın ehlivukuf ve sayın hukukçular?

İstanbul sosyetesinde hemen her evin birer televizyonu vardır ama, Türkiye'de televizyon verici istasyonu yoktur. Teknik Üniversite'ninki haftada bir deneme niteliğinde yayın yapar? Acaba mağaza vitrinlerini dolduran televizyon alıcıları neden ithal edilir? İthalâtçı satılmayan şeyi süs olsun diye mi para yatırıp vitrinine kor? Hayır! Ama özellikle İstanbul; Romanya, Bulgaristan ve hattâ Yugoslavya gibi sosyalist ülkelerin televizyon yayınını alabiliyor. Demek ki televizyon alanlar bu muzır yayın yapan istasyonları dinliyorlar? Peki bu televizyonlar da, radyolar gibi yayın aracı olup «Propaganda» yapabileceğine, hattâ yaptığına göre, siz neden bunları toplamıyorsunuz? Türkiye'de milyonlarca radyo var. Üç beş bin kitabı toplayacak kadar milliyetsever olan sizler milyonlarca radyo ve televizyon alıcısının, sayın halkımızı zehirlemesine nasıl razı olabilirisniz? Bunları derhal «Propaganda aracı» oldukları gerekçesiyle bilirkişilere havale etmeniz, raporu alınca da hemen toplatmanız gerekir? Bu takdirde Beygir Partisi'nin nasıl propaganda yapacağı sorununa gelince: Kolayı var efendim! Sayın oğlu sayın Johnson amcamız bize donanmasiyle, muzır yayınları almayan «Özel» radyo ve televizyonlar gönderir. Yeter ki SS'ler dalgaya gelip bunları, üzerinde «Turkish Polise Only» yazılı yiyecek paketi sanmasın ve ceplerine indirmeğe kalkışmasınlar. Çünkü böyle olursa, bir de SS'lerin cebinden o paketleri alacak yeni SS birlikleri kurmak gerekir!

Öyle di mi, Sülüman amca?

Okuyucu Mektubu

Sen gene yolundan dönme

Süleyman Demirel diyor ki: «Kanımız ve canımız bahasına da olsa yolumuzdan dönmiyeceğiz.»

Demirel'e soruyoruz: Kanınızı ve canınızı kime karşı koruyorsunuz? Memleketimizi dört bir taraftan saran emperyalizme karşı mı? Yoksa, memleketinde hiç bir yabancı bayrak istemiyen, bağımsız bir millet olmak istiyen ilerici, Atatürk'çü vatanseverlere karşı mı?

Evet, bugün irtica ile elele verip, Türk ilericilerini ve devrimcilerini dövebilirsiniz, zindanlara tıkabilirsiniz. Ama bunun yarını da var. Hesaplarınızı yarına göre yapınız. Ezilen, sömürülen Türk halkı hesap sorduğu zaman, sizi, çok âşık olduğunuz dış dostlarınız da kurtaramaz. Bu yolda söylediğiniz gibi, kanınızı ve canınızı feda etseniz bile şehit sayılmamış olursunuz. Ama, emperyalizme karşı dövüşerek ölenler şehit sayılır.

Şoför İDRİS ERDİNÇ

gençlik... gençlik...

Sert adımlarla Emperyalizmin üzerine

Atilla SARP

Ziraat Fakültesi Fikir Kulübü Yönetim Kurulu Üyesi

Çağımız, emperyalizmin can çekişmesinden dolayı hırçınlaştığı bir çağ. Onun hırçınlığını bir tek biz, geri bırakılmış ülkelerin genç kuşakları etimizde kemiğimizde duyuyoruz. Emperyalizmle geri kalmış ülkeler arasındaki çelişkiyi, emperyalizmin kurduğu yöntimlerle ülkeleri geri bırakmasını ve çağımız emperyalizminin en girift niteliklerini ortaya koyan bunca bilimsel eser ve ona karşı eyleme giren devrimci kuruluşlar, halk kitlelerini Türkiye'de Amerikan emperyalizmine karşı bilemiyorsa, onun zincirini kıracak bir bilinç ve eylem düzeyine getiremiyorsa, nedeni bu olmak gerekir. Demekki Türk halkının özellikle okuma olanağına sahip genç kuşakları dışında hiç bir sınıf ve tabakası emperyalizmi etinde kemiğinde duymamaktadır.

Bugün Amerikan 6. Filosu «ben istediğim zaman karasularınızdan çeker giderim» demek cüretini gösteriyorsa, Filo Kumandanına, Washington'un «Türk halkının politik ve özellikle emperyalizme karşı olan durgun potansiyelini» telefonla bildirdiğinden şüphe etmiyelim. Amerikalı Barış Gönüllülerinin hikmeti işte buradadır. Amerikan emperyalizmi yönetime getirdiği kişileri, desteklediği ve doğal bir ittifak kurduğu toprak ağaları, işbirlikçi burjuvazisi, geri kalmamız için yaşattığı aracı ve tefecileri ile halkımızı her geçen gün karanlıkta bırakıp, ülkemizin yönetimine biraz daha ağırlığını koyarken, bir yandan da devrimci güçlerin kontrolünü elden bırakmamaktadır. Devrimci güçlerin bilinçlendirdiği ve eyleme soktuğu yığınların kontrolünü elden kaçırdığı andır, emperyalizmin yıkılışına doğru atılan gerçek adım. Bundan dolayıdır ki Amerikan emperyalizmine karşı son eylemler ilk defa güzel ve derin bir anlam taşımaktadır. Devrimci gençlik emperyalizm üzerine Türk halkının dikkatini çekerken, maşalar birden hırçınlaşmıştır. «Sandıktan çıktım» diyenler, bir gün içinde, emperyalizmin koruyucuları durumuna düşmüşlerdir. Üç aylık bekârlıktan sonra cinsel tatmin için ülkemize gelen Amerikan 6. Filosu erlerinin eğlencelerini toplum polisi kontrolü altında sağlanması ve bunun karşılığında uçak gemisinden «yalnız Türk Polisi için» gelen Amerikan yemekleri gönderilmesi, şüphesiz Türk halkının etine kemiğine işlemiştir. Amerika aleyhtarı eyleme girdi diye üniversiteliye diş bilemek, gece yarısı SS kıtaları gibi uyuyan gençlere cop ve tabanca kabzaları ile hücum etmek, bir devrimci kardeşimizi öldürmek, kırkını yaralamak, ondan sonra düzmece şahitlerle üniversiteliyi hapse atmak: Bunlar bir halkın tarihinde gerçekten izler bırakan olaylardrı. Bu olaylar bir yandan bizlerin emperyalizme karşı olan hıncını katmerleştirirken, somut olduğundan da halk yığınlarının bilinçlenmesinde, emperyalizme karşı politik bir güç halini almasında hızlandırıcı olmaktadır.

Yürekten yaptığımız Amerikan emperyalizmine karşı eylemlerimizin yarının bağımsız Türkiye'si açısından en büyük yararı, emperyalizmin ülkedeki kontrolünü kaybedip, dayanaklarının sallanması, devrimci güçlerinse sert adımlarla emperyalizmin üzerine yürümeye başlamasıdır.

Sosyalist Literatürde Terimler - Kavramlar

SEKTARİZM

Batı dillerinde «Secte» /Sekt/ mezhep demektir. Sektarizm, mezhepçilik, olarak çevrilebilir. Sektarizm terimi, benimsediği inançlara aşırı ölçüde bağlılığı, her türlü uzlaşmayı, zorunlu da olsa, geçici nitelikte de olsa reddeden bir tutumu ifade eder.

Sekter bir tutum kimi dinî topluluklarda doğal karşılanabilir ama, yığınlara hitap eden, yığınları bulundukları noktadan adım adım tam bilinçlenmeye ulaştırma, onları harekete geçirme çabasında olan sosyalistler, kendi saflarında sekter davranışların karşısındadırlar. Her sosyalist üretim araçlarında kollektif mülkiyetin kurulmasını ve dolayısıyla insanın insan tarafından sömürülmesine son verilmesini nihaî amaç olarak kabul eder; ama ancak zorunlu aşamalardan geçildikten sonra varılacak olan nihaî amaç sayar bunu. Sosyalist, toplumsal gelişmenin belirli bir aşamasında, toplumun ileriye doğru gelişmesi doğrultusunda en geniş emekçi yığınlarının, toplumdaki bütün devrimci güçlerin benimseyebileceği isteklerle ortaya çıkar. Sekter bir tutumu benimseyen kimse ise, aşamaların gereğini reddeder ve ancak küçük bir azınlığın /sekt mensuplarının/ kabul edebileceği, sosyalizmin bilimiyle ve içinde bulunulan gerçeklerle bağdaşmayan ve bu yüzden de devrimci akımı ilerletmeyip, tersine gerileten sekter istekler ileri sürer.

Sosyalizmin tarihinde, Ondokuzuncu Yüzyılın ikinci yarısının ortalarında Blaqui'cilerin tutumu tipik bir sektarizm örneği olarak gösterilebilir. Engels bunları başka erdemleri bakımından takdir etmekle birlikte, sekterliklerini kesin bir dille eleştirmiştir. 1874'de 33 Blanqui'ci Komünalin Manifestosuna karşı şöyle yazıyordu Engels:

«Biz sosyalistik — diye yazıyorlardı Blanqui'ci komünaller Manifestolarında — çünkü biz amacımıza, aradaki aşamalardan geçmeden ve zafer gününü uzaklaştırmaktan ve kölelik dönemini uzatmaktan başka bir sonuç vermeyen uzlaşmalardan geçmeden, ulaşmak istiyoruz.»

«Alman sosyalistleri, kendileri tarafından yaratılmayan, ama tarihî gelişmenin meydana getirdiği bütün ara aşamaların ve bütün uzlaşmaların ötesinde son hedefi yâni sınıfların kaldırılmasını ve toprağın ve üretim araçlarının özel mülkiyetine yer vermeyen bir sosyal düzenin kurulmasını açıkça görebiliyorlar ve o hedefe doğru durmadan yol alabiliyorlar. 33 Blanqui'ci sosyalisttirler çünkü aradaki aşamaları ve uzlaşmaları yakıp kül ettikleri anda, meselenin hallolacağını ve günün birinde «İhtilâl» yeniden başladığı ve iktidar ellerine düştüğü takdirde, ki buna kesin olarak inanmaktadırlar, «Sosyalizm hemen ertesi gün kurulacaktır». Eğer bu iş hemen yapılamıyorsa, demek ki sosyalist değildirler.

Ve Engels bu sekter görüşü şöyle nitelendirir:

«Kendi sabırsızlığını teorik iddia olarak ileri sürmek... Ne çocukça bir saflık!» (F. Engels, Internationales aus dem Volks staat, 1874, n. 73 «Blanqui'ci komünallerin Programı» başlıklı yazıdan.)

Blanqui'ci komünaller, bu gibi teorik yanılgılara düşmekle birlikte, deneylerden geçmiş, yiğit, içten kişilerdi. Ama onların bu olumlu yanları, sekter tutumlarının Engels tarafından kıyasıya eleştirilmesine engel olmadı.

Sektarizm, yalnız, teorik bakımdan yetersiz ama bağnazlıkla sosyalizm dâvasına bağlı genç devrimcilere özgü bir şey değildir. Lenin, «Devrim Stratejisi» adlı eserinde Engels'in yukarıdaki sözlerini aktardıktan sonra şöyle der:

«Şüphesiz ki çok genç ve tecrübesiz devrimcilere olduğu gibi, yaşını başını almış, çok tecrübeli küçük burjuva devrimcilerine de «uzlaşmalara izin vermek» son derece «tehlikeli», anlaşılmaz ve yanlış gelmektedir.» (S. 72)

Bazı durumlarda, içinde bulunulan tarihî ânın gerektirdiği gerçek devrimci eylemde kaçan yılgın kimseler de, sekter sloganları pasif tutumlarını maskelemek için kullanırlar, ve çok kez bir yüzünde sektarizm yazan madalyonun öteki yüzünde taviz ve oportünizm yazar.

Örneğin emperyalizmin **boyunduruğu** altında, sömürülen, geri bir ülkede, sosyalizme varan yol millî kurtuluştan geçtiği ve sosyalizmi gerçekleştirme aşamasına geçmenin ancak bağımsız birülkede söz konusu olabileceği bir gerçek iken, işbirlikçileri etkisiz hale getirmek ve ülkeyi tam bağımsız kılmak yâni Millî Demokratik Devrimi gerçekleştirmek asıl devrimci görev iken, bütün bu aşamaları yakıp kül edip Sosyalist Devrim **sloganını** ileri sürmek, tarihî ânın asıl devrimci görevine yan çizmek, devrimci güçleri bölmek, sosyalistleri tecrit etmek demektir, sekter bir tutumu benimsemek ve tutucu güçlerin ekmeğine yağ sürmek demektir.

Sosyalist, hem nihaî hedefi, yâni sosyalist düzeni, hem de aradaki geçilmesi zorunlu aşaları gözönünde bulundurmak ve temel ilkelere sadık kalan ama sektarizme sapmayan, toplumun içinde bulunduğu devrim aşamasının gerektirdiği siyasî çizgiyi doğru saptayan ve onu yürekle izleyen kimsedir.

sanat

Eleştiri günlüğü

Zühtü BAYAR

MAVİ ANADOLU

3 Temmuz 1968

Azra Erhat'ın «Mavi Anadolu»'sunu okuyorum. Yazın bu sıcak günlerinde bu gezi kitabıyla birlikte ben de yazarın gezdiği yerleri gezmiş, görmüş gibi oluyorum. Anadolu ne zengin bir kültürü topraklarında barındırır? Uygarlığın kaynağı Anadoludur diyenleri ciddiyetle ve dikkatle dinlememiz gerekir. «Yunan Mucizesi» denen kültürün kaynağı, Anadolu uygarlığının, kültürünün yanında nasıl da soluk kalıyor. **Azra Erhat**'ın kitabını okudukça, yüreğim ve aklım ışıyor, kültüre tutkun bir kişi olarak toprağıma daha çok bağlanıyor, daha çok bağlanıyor, daha çok sever oluyorum.

Hanidir şöyle, Ege bölgesinin, Anadolum'un antik kalıntılarını da içine alan bir gezinin düşünü kurar dururum. Ama hiç olanak bulamadım buna. Bu gidişle de bulacağım kuşkulu. Kimbilir belki çoğu aydınlar benim gibi düşünüyor, işi fırsata bırakıp, bir türlü gidip de bu güzel; bu tarihle doğanın kucak kucağa geldiği yerleri göremiyorlardır. Oysa bu çeşit gezileri olura, fırsatlara bırakmak hiç de doğru değil. Bunu bir geziye gösterilmesi gereken dikkatten, ciddiyetten daha fazlasını gösterek başarmamız gerek. Bu tip gezileri sıradan bir gezi olarak değil; **C. W. Ceram**'ın, o canım «Tanrılar, Mezarlar, Bilginler»'in yazarı **Ceram**'ın şu sözünü düşünerek yapabiliriz: «... Eğer macerayı. düşünme ile aksiyonun bir karışımı olarak kabul edersek, bundan daha heyecanlı maceralar bulmamız mümkün değildir.» Arkeolojik gezi ve araştırmaları kastediyor **Ceram** bu sözleriyle... Düşünceyle eylemin bir karışımı... Ne güzel bir serüven tanımlaması...

RADYODAKİ OYUNLAR

5 Temmuz 1968

Gelişmiş Batı ve Doğu ülkelerinin radyo ve televizyonlarında yansılanan oyunlar, gazetelerde, dergilerde derhal eleştiri konusu olur. Bizde; birkaç yıldan beri radyolarda sürekli oyunlar, oyunlaştırılmış romanlar yayımlanmasına karşın; bu konuda kalem kıpırdatan bir eleştirmene rastlanmadı. Herhalde, bunun nedeni; eleştirmenlerimizin bütünüyle kendilerini yazarlığa veremeyip, bunun yanısıra ikinci bir iş sürdürme zorunda kalmaları olsa gerek.

Önemli eleştirmenlerimize bakıyorum: ki mi muhasebeci, kimi edebiyat öğretmeni, kimi yayımcı... En çalışkanı eleştiriyi bir yana bırakmış (İngilizlerin Rewieving dedikleri, gündelik yazıları söylemek istiyorum), bütün gününü geçimini sağlamak için çalışmayla geçirdikten sonra, dinlenme zamanından yürütebildiği kaçamak saatlerle; yılda iki üç kitap yazabiliyor, ancak. Eleştiri, sanatın ve düşünce yaşamının vazgeçilmez bir parçası olduğuna göre; bu önemli sanat ve bilim dalının yeterince gelişip serpilmesi, edebiyatımızı etkiler bir duruma gelmesi için daha çok çalışmamız gerek.

Radyolarımızda sürekli oyun yayımları yapılması; sanatı, edebiyatı, halka yöneltmek bakımından büyük ölçüde yararlı oldu.

İşbölümü, çalışma yaşamımızın yoğunluğu ve düzeni yeterince roman öykü v.b. yapıtları okuyup edebiyatı, sanatı işlememize elvermiyor. Sınıflı toplumların alınyazısı bu.

Yoğun, fakat verimsiz bir çalışma gününden sonra, edebiyata; sanata gerektiği kadar zaman ayıramıyoruz. Edebiyatı, sanatı izlemek şöyle dursun; çalışan sınıflara bunu benimsetecek, sevdirecek zamanı dahi bulamıyoruz. Çalışan sınıflar da «sanat, edebiyat budur» diyerek, Killingleri, foto-romanları okuyup, bayağının bayağısı bir takım filmleri seyredip duruyorlar.

Şimdilik radyolarımızda yayımlanan oyunların niteliğinden daha çok, niceliği üstünde durmak daha doğru olur. Ama ben yine de bugünlerde; İstanbul Radyosunda yayımlanmakta olan Samim Kocagöz'ün yazıp, Tarık Dursun K.'nın oyunlaştırdığı «Bir Avuç Toprak» adlı yapıta değinmek istiyorum.

Kocagöz, bu oyununda (romanında diyemeyiz ona artık); padişahlık düzenindeki yörüklerin toprak sorunlarını ele almış. Göçebe olup; hayvancılıkla geçinen, yaşam uğraşılarını dağdan dağa, ovadan ovaya göçerek sürdüren bu oymakların; topraklanma sırasında çektikleri acıları; çileleri gerçekçi bir üslûpla açıklıyor, Kocagöz.

Göçebe bir oymak için topraklanmak, toprağa bağlanmak, ekonomik yönden olduğu gibi; kültürel yönden de önemli bir dönüşümdür. Gerçi çağ içinde geç kalmış bir devrimdir bu ama, tarihin geç kalınmış bir kesitinde de olsa, zorunludur. İş; yalnız dağ adamlığından toprak adamlığına geçmek, toprağın yabancılıklariyle karşılaşıp, dağ güçleriyle onlar üstünde egemen olabilecek bir biçimde savaşma ile bitmemektedir.

Yeni maddî koşullar, yeni düşünsel (kültürel, töresel v.s.) koşulları da beraberinde getirmektedir. İşte yörüklerin asıl dramı burada başlar. Bu yeni maddî ve kültürel dumanlara uymanın intibak etmenin zorlukları içinde harcanmaya başlarlar.

Sağlam ahlâka sahip olan dağ adamları, ova adamlarının (Osmanlıların) etkisiyle töresel bir evrim içine girerler. Kimi bir Osmanlı köy ağası olmayı bir tutku haline getirir; kimi sular altında kalan topraklarının acısı yüreğinde, tekrar obalarına dönmeyi kurar.

Ben, bu yazıyı yazarken, oyun sürüp gitmekteydi. Bu yüzden, yapıtı bütünüyle izleyip de izlenimlerimi yazamadım. İlk kez; bir yapıtı sonuna değin izlemeden eleştiriye benzer bir yazı düzmeye kalkışıyorum. Ama amacım; oyunu eleştirmek değil, bu oyunu vesile ederek, radyo oyunlarına değinmekti.

Halkın dinleyicinin bu oyunlara büyük bil ilgi gösterdiğini görüyor ve san'atın edebiyatın büyük halk yığınlarına doğru bir adım daha yapmış olduğunu düşünmekle seviniyorum. Bu oyunların hazırlanmasında, yazarından ses teknisyenine değin bütün emeği geçenleri kutlar, sevincimi onlarla paylaşmak isterim.

KLÂSİKLERİMİZDEN YARARLANMA

Ankara, 10 Temmuz

Hasan Hüseyin, Ahmet Köklügiller bir de ben... **Hasan Hüseyin**'in Çankaya'daki evindeyiz. Hava sıcak ama Çankaya esiyor. Duvarlarda **Aziz Nesin**'in fotoğrafı, **Nâzım Hikmet**'in **Balaban** tarafından çizilen çarpıcı renklerle süslü portresi... Sonra kitaplar, kitaplar, kitaplar... **Hasan Hüseyin**'in kitaplığı da ülkemizde bir çok ilerici yazarın kitaplığı gibi polisler tarafından zaman zaman talan edilmiş; kitapları alınmış, kitaplığı dağıtılmış. Ama **Hasan Hüseyin** her defasında yeniden kurmuş kitaplığını. Bir yazar için kitapları yaşaması için gerekli olan besin maddeleri gibidir. Yazar kitaplarla kafasını ve ruhunu doyurur, besler. Bir yazarı yazmak ve okumak olanaklarından yoksun bırakmak onun bir yazar olarak yaşama hakkını elinden almak demektir.

Buzlu içkiler geldi. Söyleşimizin en tatlı yerinde konu döndü dolaştı çok önemli bir yerde takıldı kaldı. **Ahmet Köklügiller**, san'atın toplumumuzdaki görevinden sözaçtı. Halkçı ve halka dönük bir san'at anlayışının ilerici san'atçılar tarafından ihmal edildiğini, gereğince önem verilmediğini açıkladı Toplumcu ve gerçekçi bir san'at adına çıkış yapan Yelken Dergisi'nde **Nedim**'in gazellerinin yayınlanmasını doğru bulmadığını; bunun yerine halk ozanlarından, halk san'atçılarından klâsikleşmiş örnekler verilmesinin daha uygun olacağını ekledi. **Hasan Hüseyin** de ben de Yelkenin halk san'atından klâsikleşmiş örnekler de yayımladığını hatırlatarak **Nedim, Fuzuli, Baki** gibi ozanlarımızın, san'atımızla olan geleneksel bağı koparmamak için yayımlanması gerektiği düşüncesini ileri sürerek **Köklügiller**in düşüncelerine karşı çıktık. Tartışma alevlendi, dallanıp budaklandı; «Kültür emperyalizmi», «Klâsiklerimiz var mı yok mu?» gibi sorunları da içine alarak genişledi.

Ben, klâsiklerimizden yararlanma konusunda orada söyledliklerimi günlüğüme geçirmeyi uygun buldum. Çünkü bu sorun san'atçılarımız yazarlarımız arasında bitmez tükenmez tartışma konularından birini belki de en önemlisini meydana getirmektedir. Üstünde ne denli konuşulur, ne denli tartışılırsa o denli yararlı olur.

Klâsiklerden yararlanma biçiminde konuyu ortaya koyduğumuza göre bir kez klâsiklerimizin varlığını kabulleniyoruz demektir. Nelerdir bizim klâsiklerimiz? Az da olsa klâsik niteliğini taşıyan yapıtlarımız yok mu? Olmaz olur mu var elbette. Ama klâsikliği batı ölçüleri içinde ele aldığımızdan; bunları batı kültürünün klâsikleşmiş yapıtlarıyla karşılaştırırken ölçüt (kriter) olarak batının ölçütlerini geçerli saydığımızdan bu karşılaştırmadan zararlı çıkıyoruz. Önce şunu önemle ortaya koymamız gerekir. Bizim **Yunus Emre**'miz, bizim **Nedim, Baki, Fuzuli**'miz batıyla karşılaştırılırken önce kendi ölçüt ve değerlerimizle değerlendirilmelidir.

Çünkü bu san'atçıların çalışmaları klâsikliğin genel bir niteliği olan evrenselliği ne denli içerirse içersin, yine belli bir toplumun yâni bizim toplumumuzun ve kültürümüzün mirasıdır. Elbette bu mirası eleştirisel bir tutumla yeniden gözden geçireceğiz. (**Lenin**'in, «Biz Hangi Mirası Yadsıyoruz?» adlı yazısı geliyor aklıma...) Gözden geçirecek ve günümüzde estetik, toplumbilimsel ve filozofik açılardan ne anlamlar ifade ettiklerini inceleyerek değerlendireceğiz. Bu çalışma bize hâlen hıristiyan hümanizmasından gelen etkilerle incelenen ve klâsikler arasında gösterilen yapıtların seçilme yöntemiyle, bizim ulusal ölçü ve değerlerimiz arasındaki ayırımı da ortaya koyacaktır.

Günümüz san'atçısı geçmişin kültür mirasını bir kalemde elinin tersiyle yadsıyamaz. San'at yapıtlarının sınıfsal karakteristiğini hesaba katarak, yaratıldıkları çağın toplumsal koşullarını düşünerek incelemelere girişirsek; bunlar bugün bize ne denli tutucu görünürse görünsün, estetik açıdan rahat ve geniş ufuklu bir değerlendirmesini yapabilir ve kendimizi yanlış bir san'atsal etkilenmeden koruyabiliriz. Bir san'atçı, san'at geleneğiyle bütün bağlarını bir çırpıda koparmaya kalkışırsa, yarına kalma yollarından birini kendine kendi elleriyle kapamış demektir. Çünkü san'at bütün devrimlere, dönüşümlere ve başkalaşımlara uyarak diyalektik bir biçimde özünü, varlığını sürdüren bir eylemdir.

İlericiliği yadsınamaz büyük bir san'atçı olan **Nâzım Hikmet** de yapıtlarında Osmanlı duyarlığını, Osmanlı duyguculuğunu, artistik bir plânda eleştirerek işlemiştir.

Kavaklar pamukluyor Gazali'de
Fakat
görmüyor, üstad,
kirazın geldiğini
ölüme ibadeti bundandır.
(Çankırı Hapisanesinden Mektuplar)
Yağmur dinmezse ıslanacak...
Bir tek daha içelim...
İstanbul şehrinin yoktur menendi.
«Ademin
ademin canlar katar âbu havası
canına...»
demiş,
demiş şair Nedim efendi...»
(Şabanoğlu Selim ile Kitabı)

Nâzım Hikmet, artistik ve filozofik bir plânda doğu duyguculuğunu eleştirmiştir. Ama bu san'atsal eleştiri sırasında olumlu, yararlı ve güzel bulduğu yönleri, gereken değer katlarına yerleştirmeyi de ihmal etmemiştir.

Uzun ve önemli bir konu bu... Benim kısa notlar halinde tuttuğum günlüğümün sınırlarını aşar. Dileğim konunun yazarlarımız tarafından yeniden ve ciddi bir biçimde tartışma alanına çıkarılması... Hattâ bu konuda bir açık oturum yapılsa, bir soruşturma düzenlense ne iyi olur.

KAWALEROWICZ'İN FİRAVUNU

13 Temmuz

Evet, yine **Firavun'dan** sözedeceğim. Bu film geçen mevsim sinemalarımızda gösterilince film eleştirmenlerimiz arasında akkoyun, karakoyun belli olmuştu. Neler yazılmadı ki bu film üstüne... Kimi «Polonyalı firavun» diye ahkâm kesti; kimi de; «13. Ramses'in kısa süren saltanatının hikâyesidir...» diye kestirip attı.

Kawalerowicz'in sinema eylemi dehâ eleştirmenlerimiz tarafından anlaşılamamıştı. Sadece iki yazar doğruya çok yakın bir saptamada bulunabildiler yazılarında. Bunlardan biri filmi temel felsefesiyle kavrayıp, doğru bir eleştiri yörüngesine oturtan **Yeni Dergi**'nin sinema yazarı **Ali Gevgilili**'ydi. Öbürü ise sinemayı ve sinema yazarlığını temel uğraşı olarak seçmemiş genç bir yazarımızdı. Adam, bu film üstüne yazılan kepazelikleri görüp hırslanarak düzmüştü o yazıyı.

Elimde 13 Temmuz'un **Cumhuriyet**'i. Gazetenin «Kuru — sıkı» film eleştirmeni **Atillâ Dorsay** geçen sinema mevsimini değerlendiren bir yazı yazmış. Bu yazıda belirtildiğine göre **Firavun** eleştirmenlerin listesinin baş köşesine gelip kurulmuş. İyi de olmuş. Geç kalmış olsa da Türk film eleştirmenleri has bir **san'at** yapıtına karşı olan borçlarını ödemişler. Ama **Firavun** sinemalarımızda gösterilirken bu eleştirmenlerimiz nerelerdeydiler?

Gelir zahit ibadethaneye amma neden sonra...

KORKUNÇ KOLLEKSİYONCU

23 Temmuz

Mevsim içinde göremeyip de kaçırdığım filmleri yazın bu boğucu günlerinde izlemeye çalışıyorum. Sinemanın bir san'at dalı olarak ne güzel olanakları var. Tiyatro gibi değil sinema... Mevsim içinde görme olanağını bulamayıp da sonradan görülen tiyatro oyunları gibi değil. Bir oyunun, belli bir topluluk tarafından belli bir yorumla sahnelenişini ancak o mevsim içinde görebilirsiniz. Oyun «tutar» da gelecek mevsim de oynanırsa eğer, değişir bir kadro tarafından, değişik bir yorumla seyretmeniz pek olağandır. Ama sinema öyle mi? Sellüloit şerit üstünde cansız gibi duran görüler, binlerce wattlık ark ışığıyla canlanıverir hemen beyaz perdede. Ve siz de otuz — kırk yıllık, bilemedin üç beş yıllık filmleri yönetmenlerinin filmi yaptıkları zamanki yorumlarıyla rahat rahat seyredersiniz koltuklarınızdan. Gerçi sinemada da **version**'lar yapılmakta, eski filmler, sinema tekniğinin büyük, yeni ve geniş olanaklarıyla yenilenmekte ama bu yeni version'lar çoğu kez eski ustaların yapıtlarını aratmaktadırlar.

William Whyler, sinemanın umutlu adlarından. Ne var ki, **Korkunç Kolleksiyoncu**, (The Collector) ile kendi sinema anlatım dilinde bir aşama yaparken, sinema felsefesinde gerilemiş. **Korkunç Kolleksiyoncu** sinemalarımızda gösterileli epey oluyor. Yurdumuzda ilk oynatıldığında genç san'atseverler arasında yersiz bir gürültü kopardı. Bu arada yine film eleştiricilerimizin yanlış ve tek yanlı yorumları ortalığı bulandırmaktan geri kalmadı. Heyecan unsurunu duygu unsuruna katarak sinema san'atında vurucu, etkileyici bir dil elde etmeye çalışmış **Whyler**. Başarmış da bunu. Başarmış başarmasına ya, yine de fon müziğinden yardım bekler gibi bir hali var. **Filmde** çatışmalı durumlardan doğan potansiyeli **fon** müziğiyle etkilemek, güçlendirmeye çalışmak gereksizdi bence.

Korkunç Kolleksiyoncu'yla **Freud** ve **Marx** sentezleri dolaylarında geziniyor **Whyler**. Bireyden hareket eden toplumsal bir eleştiri bu. **Terence Stamp** ile **Samantha Eggar**'ın zaman zaman düz bir çizgiden kurtularak etkili ve dokunaklı bir kılığa giren oyunlarını unutmamalı.

İnsan - seli sevgi

Tahsin ERLER

Yüreğim yumruk
yumruk sıkıntı değil
sevgi birikimi güzel geleceğe açılan
gözlerim damla
damla yaş değil
ışıl ışıllığı öncesi gökyüzünün
bölük-bölük
Bıkmam da
İğne iğne kuyu kazmaktan
bıkmam
sindirmez de
balyoz-balyoz beyin hücrelerimi ölüme yollaman
sindirmez

Heheey bre yaşıyan dünyam
açlı savaşlı atomlu
heheey bre çırılçıplak
kutsallığımızın yozlaştığı Türkiyem
toplum polisli ve garip
ve eli coplu
indiği yerlerde kan güllerinin açacağı
ve ölümün bin dirim
milyon dirim tazeliği

Yani bir-çook denemelerin yanılmaların
yeni denemelerin uğraşı alanı
ben ölürüm de yenilmem

Bunca zaman anlıyamamışsan
nice zaman anlıyamıyacaksın
volkan gümbürtüleri başladı duy
alttan alttan büyüye-genişliye
bilinçleraltı

Gir kanıma bayağılaşan baykuş
gir ki hoyrat
dünyama doymamış gencecikliğime
yüzyıllar doğmamış güneşimi sana patlatayım
leş kargası suratına

Ey ölmelerin sabahı
İNSAN-SELİ SEVGİDE

DÜZELTME

Geçen sayımızda yayınlanan «Utanç Duruşu» adlı şiirin ilk dizesi «Sanıyor musun» dizgiden düşmüştür. Şiir de ÜSTÜN AKMEN'indir. Belirtir, özür dileriz.

Gazetecilerin Atatürkle İzmit buluşması

Prof. Suphi Nuri İleri (1887 — 1945) «Yeni Adam» Gazetesinde gazetecilik anılarını yayınlamış; ancak Lozan Konferansı, Atatürk'ün gazetecilerle yaptığı İzmit ve İzmir görüşmeleri ve 1925'de Elaziz İstiklâl Mahkemesi ile ilgili kısımları yayınlayamamıştı. Okurlarımıza bunlardan ikincisini sunuyoruz.

Suphi Nuri, 1919'dan 1925'e kadar Mustafa Kemal'in yakınlarındandı. Mütarekede Sosyalist Partisi Genel Sekreteri, Tramvay Grevlerinin yöneticisi olmuş, Sosyalist Partisinden ayrılıp Dr. Şefik Hüsnü'nün kurduğu Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi yöneticileri arasına girmiştir. Aynı zamanda da «İhtiyat Zabitleri Cemiyeti» Genel Sekreterliğinde bulunmakta ve «İleri» Gazetesini yönetmekteydi. 1925'ten sonra politikadan çekilmiş, yazarlık, avukatlık ve sonra da Üniversite hocalığı yapmıştır. 1945 yılında «Solcu» profesör olduğundan Hasan Âli Yücel tarafından işten çıkar tılmış (1), az sonra da Ferit Kalmuk'la birlikte bir parti gazetesinin hazırlıklarını yaparken âniden ölmüştür.

Bu yazıda Atatürk'ün biçimsel demokrasi ve sandıktan çıkmacılık hakkındaki düşüncelerini ve ayni zamanda ilk günlerden itibaren çıkarcı kişilerin CHP'yi nasıl bir sömürü aracı olarak kullanmak istediklerini göreceğiz.

Rasih Nuri İLERİ

(1) Hasan Âli Yücel: Dâvam S. 115 Ankara, 1947.

İzmir zaferi henüz yeni kazanılmıştı. Ordumuz daha İstanbul'a girmemişti. Birinci Lozan konferansı devam ediyordu. İzmit'te biraz evvel gazeteci Ali Kemal, halk tarafından taşla öldürülmüştü.

Gazi Mustafa Kemal paşa, İzmit ile İstanbul arasında mevzi almış, Türk ordusunu ziyarete gelmişti. İstanbul'a o vakit Ankara hükümetinin mümessili olarak Büyük Millet Meclisi eski ikinci reisi doktor Adnan Bey bulunuyordu. (Ondan evvel Refet paşa bu vazifeyi görüyorken her nedense Trakya'ya kumandan tâyin edilerek İstanbul'dan uzaklaştırılmıştı.) Adnan Bey, İstanbul gazetecilerine bir hususî vapur ile İzmit'e gideceklerini haber verdiği vakit tabiî pek çok sevinmiştik. Nihayet Gâziyi büyük zaferinden dolayı tebrik edecektik, ondan yeni emirler, direktifler alacaktık.

Vapurda Adnan Beyle beraber haremi Halide Edip Hanım, Yakup Kadri, İttihatçıların iaşe nazırı Kara Kemal, gazetecilerden de İsmail Müştak, Falih Rıfkı, Ahmet Emin, Asım ve daha bir çok zevat vardı. Ben (İleri) yi temsil ediyordum. İzmit'te mutasarrıf Sadettin bey vardı. Bu zat sonraları İstanbul Polis Müdürü de oldu. Az sonra da vefat etti.

Vapurda daha bir çok davetli vardı. Büyük rütbeli zabitler ve bir takım siviller. İzmit'te bir yere yerleşmemiz kolay olmadı. Vakıa mutasarrıf elinden geleni yapmıştı. Fakat o kadar harp ve istilâlardan sonra daha fazla konfor da olamazdı.

Gazi büyük İzmir zaferinden dolayı memnundu. Fakat henüz İstanbul ve Trakya'yı kurtaramamıştı. Sonra İstanbul'da bir takım muhalifler, muhafazakârlar, hattâ düşmanla birlik olanlar da vardı. Vakıa Ali Kemal'den sonra muhalif gazeteler biraz susmuşlardı. Fakat İstanbul'da umumî efkârı idare etmek ve ezcümle yeni başlayacak olan Belediye intihabatına dikkat etmek lâzımdı. Bu Belediye seçiminden sonra tabiî mebus seçimi de olacaktı. Saray ve Babıâli hususiyle galip müttefiklerin işgal kumandanlığı tabiatiyle Ankara'nın aleyhinde bir netice almak isteyeceklerdi. Binaenaleyh doktor Adnan Bey ve onunla beraber çalışan (Anadolu ve Rumeli Müdafayı Hukuk Cemiyeti) erkân ve efradı çok tetik davranmalıydılar. Zâten Yakup Kadri ile Kara Kemal'in de daveti hep bu iş üzerineydi.

Korku şu idi: İttihad ve Terakki ile Müdafayı Hukuk Cemiyeti bir midir, ayrı mıdır? Ortak mıdır, rakip midir?

Kara Kemal ister ise İttihatçılar Müdafayı Hukuk reyi verecekler, istemez ise Müdafaayı Hukuk yâni Ankara mağlûp olacak. Kara Kemal teşkilâtçı, muktedir, mefkûresine sahip, çok zeki ve cesur bir adamdı. Elinden milyonlar geçtiği halde Umumî Harpte on para çalmamıştı. Gayet basit yaşardı. Yalnız nargile meraklısıydı. Kadından hoşlanmazdı. Körükörüne İttihatçı idi ve tabiatiyle Ankara hükûmetine rakipti, yâni Ankara'nın İttihatcıları başa geçirmesini, ezmemesini istiyordu.

İsatnbul teşkilâtı Damad Feridin kahrına ve takibine rağmen onun elindeydi, yâni İttihadcıydı.

Yakup Kadri Belediye intihabatında İttihatcılar ile Müdafaayı Hukukcuların birlikte çalışacaklarını söylüyordu. Kara Kemal susuyordu. Ben işe karıştım. Zaten Gazinin huzurunda bu mesele alenen münakaşa ve müzakere ediliyordu. Ben:

— Paşam, İstanbul'da Müdafaayı Hukuku idare edenler âciz kimselerdir, bu işi beceremiyecekler, İttihatcılar tek başına kazanacaklar ve bizi müşkül bir vaziyete koyacaklar, dedim.

Gazi de Müdafaayı Hukukçuların bu işi beceremiyeceklerine kaniydi. Fakat Kara Kemal ile kavga mı edecekti? Nihayet:

— İstanbul'a gidiniz, millî dâva için hep beraber çalışınız dedi.

Zâten onun için günün meselesi bu değildi.

Mütemadiyen Lozan'da bulunan İsmet Paşadan telgraflar geliyordu. Gazi her telgrafın mealini huzurundakilere de söyler ve hattâ onların da mütalaasını alırdı. Nihayet gazeteciler ile gazeteciliğe ait de konuştu ve ilk defa olarak İstanbul başmuharrirleri ile ciddî bir surette tanıştı. Tabiî o bize soruyor. O tarihî günün en mühim sual ve cevabı şu oldu:

İsmail Müştak:

— Paşam, intihabatta muhalifleriniz ekseriyeti kazanırsa siz her zaman söylediğiniz gibi demokrasiyi tatbik ederek resi kârı onlara usulen teslim edip çekilecek misiniz? dedi.

Gazi bunun üzerine hem alaylı ve hem de ciddî bir tavır alarak hemen cevap verdi:

— Ben bu mevkii kendim yaptım, kimseye vermem, o dediğiniz ekseriyeti sopa ile kovarım.

Unutmayalım ki o vakit İsmail Müştak koyu bir İtithatcı idi ve belki de bu suali Kara Kemal namına sormuştu. Herkes sustu, Gazinin demokrasi, liberalizm kelime ve mefhumlarından ne anladığı görülmüştü.

Bir az sonra yemek için ayrıldık. Misafir olduğumuz eve giderken hiç unutmam Falih Rıfkı:

— Sinik bir cevap, dedi.

Yemekten sonra yanımıza birisi gelip:

— Tebrik ederim, hepiniz de bu sefer mebus oluyorsunuz, iyi imtihan geçirdiniz, diye tebşirde bulundu.

Falih Rıfkı arkadaşlar bermutad pokere başladıkları vakit Gaziye:

— «İsmail Müştak size sinik dedi, hiç böyleleri mebus olur mu?» diye bir mektupcuk göndermiş diye hemen aramızda bir söz çıktı. Bu mektup yâni jurnal var mı yok mu bilmem.

Yalnız bildiğim bir şey varsa Falih Rıfkı mebus oldu ve o İzmit mülâkatında bulunan gazetecilerin hiç biri mebus olmadı.

Ertesi günü Gazi cepheyi gezmeğe gitmişti. Ben tenbellik ederek o teftişte bulunamadığıma ömrüm oldukça teessüf edeceğim. Nihayet İstanbul'a dönerken Gaziyi daha iyi tanımış ve ondan lâzım gelen direktifleri almıştık.

İstanbul'da belediye intihabatı benim tahminim vechiyle, İtithatcılar tarafından kazanıldı. Ben haklı çıktım ve tabiî gazetemle Müdafaayı Milliyecilerin beceriksiz olanlarına çattım. Onlar da bir gün matbaaya gelerek bana:

— Mademki biz yapamıyoruz, gel sen de bizimle ol, başa geç, dediler. Bu zatlar namuslu kimselerdi. Sonra bir ikisi mebus da oldu. Ben:

— Ben bir gazeteciyim, fırkacı değilim, serbest kalmak taraftarıyım, her vakit sizin ile beraberim. Size fırkacı ruhlu ve disiplinli adamlar lâzım, dedim.

— Öyleyse bize öyle adamlar bulunuz ve merkeze getiriniz, diyerek dostca ayrıldılar.

Filhakika ertesi günü ben bu işe lâyık gördüğüm üç arkadaşımı alarak merkeze gittim. Bunlar doktor Rasim Ferit, Mahmut Şevket Paşa merhumun yaveri eski mebus İsmail Hakkı ve Avukat Refik İsmail idi.

Zaten herkes eskiden onları tanıyordu. Anlaştık, ve bu üç arkadaş işe başladılar. Ben gazetemle Müdafaayı Hukukun propagandasını ve müdafaasını yapacaktım. Fakat, arkadaşlık başka, menfaat başka, hırs başkadır. Bir az sonra farmasondur, Fransız dostudur diye Rasim Ferit'i ve İttihatcıdır diye de İsmail Hakkı'yı oradan çıkarmışlar ve ortada yalnız Refik İsmail kalmış.

Müdafaayı Hukuk da Halk fırkası olunca Refik İsmail hemen İstanbul'un Validen büyük bir kodamanı kesilmiş. Halk fırkasının nasıl teşkil edildiğini ileride söyleyeceğim. Doktor Rasim Ferit ile İsmail Hakkı (merhum) atıldıktan sonra kolay kolay bellerini düzeltemediler.

İsmail Hakkı Recep Peker'in arkadaşı idi fakat bir türlü Ankara'ya mebus olamadı. Vaitler boşa çıktı. Çünkü İsmail Hakkı bir harp zenginiydi. Fakat zavallı parasını mütarekeden evvel Viyana'larda yemişti. Sarıyer'de zengin bir dalyancı kayınpederi vardı. Fakat yine çalışmağa, meselâ Burla biraderler şirketinin memuru olmağa mecbur olmuştu. Zâten basit bır mülâzim olan bu zatın öyle ince siyasetle alâkası yoktu. Her nasılsa gençken Mahmut Şevket Paşanın yaveri ve o sayede de Osmanlı Mebusan Meclisine mebus olmuştu. Doktor Rasim Ferit ise Gazinin ve Fethi Beyin canciğer arkadaşıydı. Fakat o zamanlar fazla konuşuyordu. Masonluğunu her yerde gösteriyordu. Fransızları severdi, bunu da her vakit söyliyordu. Sonra Celâl Nuri Kılıç Ali vak'asında Şişli çocuk hastahanesi operatörü olduğundan o vakit Celâl Nuri'yi tedavi ettiği için Kılıç Ali taraftarlarının düşmanlığına maruz kalmıştı. Hasılı kendisini, Afyon mebusu Ali Bey ki Halk Fırkasının ele başısıydı, sevmediği gibi Gazi de unutmuş gibi idi. Fakat neden sonra akibet Refik İsmail kötü kişi oldu ve Rasim Ferit mebus seçildi.

İşte böylece meydanı boş bulan Refik İsmail bir aralık İstanbul'un Ali kıran baş keseni oldu. Mühim dâvalar hep ona geliyordu. O da ortağı ve sınıf arkadaşı avukat İsmail İsa'ya havale ediyordu. Az zamanda bu suretle bir çok para kazandılar.

Refik İsmail'i fırkaya ben takdim etmiştim. Bu eski mektep arkadaşım ve aziz dostum bana da ne oyunlar oynamadı. Size bir tanesini söyleyeyim:

Gazeteler Fırkanın istemediği bir şeyi, şimdi unuttum, dillerine tutturmuşlar yazıp duruyorlardı. Hattâ Kılıç Ali bunun için Ankara'dan İstanbul'a gelmişti. Halk Fırkasına beni çağırdı ve masasının öbür tarafına oturttu. Kılıcın koltuğunun arkasında büyük bir ayna vardı. İsmail de benim arkamda ayaktaydı.

Ben kendisini aynadan görüyordum. Kılıç Ali bana bu neşriyatın fena tesir ettiğini ve durdurulmasını söylediği vakit ben de:

— Ben yalnız kendi gazeteme karışırım. Bu neşriyatı bütün gazeteler yapıyor, onlara benim sözüm geçmez, onlar benim maiyetim değil, bilâkis benim rakibim, dedim.

Bu aralık Refik İsmail arkamdan Kılıç Ali'ye işaret ediyor, eli ile «budur, budur inanma» demek istiyordu:

Döndüm ve Refiğe hitaben:

— Refik, vakıa sen görmüyorsun, gözlüğün kuvvetsiz, fakat ben görüyorum, sen arkamdan işaret ediyorsun, aynaya bak, dedim.

İşte kendi elimle baş köşeye getirdiğim eski bir mektep arkadaşım bana göz göre göre öyle bir oyun oynamaktan kendini alamıyordu.

Bu mesele bence mühimdi. Çünkü Gazinin son derece iltifatına ve itimadına mazhar olduğum halde bütün maiyetinin yavaş yavaş düşmanlığını ve kıskançlığını kazanmıştım. Çünkü gördüklerimi, bildiklerimi gazeteme yazıyordum. Bu ise bir çoklarının zülfü yarına dokunuyordu.

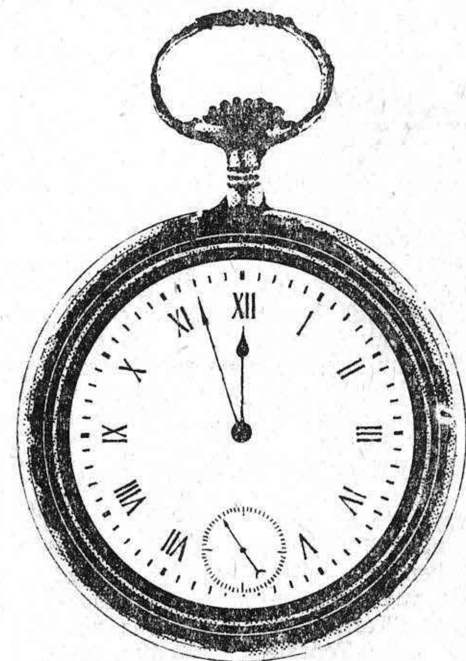
Bu hâtıraları bitirmeden evvel Refik İsmail dostumun bana oynadığı bir ikinci oyununu da söyleyivereyim bari:

Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşanın Lozan Konferansından sonra avukatlığını almak için Ankara'dan izin istemiştim. Verdiler. Hidivin pek büyük bir dâvası İstanbul'da görülecekti. Belki yüz bin liralık bir avukatlık ücreti alacaktım. O vakit yeni avukatlık kanunu tatbik olunmağa başlıyordu. Ben de Refik İsmail'in ricası üzerine bu kanunu gazetemle müdafaa edip duruyordum. Bu kanuna göre mevcut avukatların dosyalarını bir komisyon tetkık edecek ve fenalarını veya az staj yapmış olanlarını barodan çıkaracaktı. Tabiî Refik İsmail ve arkadaşları bu komisyonun başında idiler ve ilk iş olarak da beni Barodan çıkarmak oldu. Bakınız nasıl:

Sözde benim stajım azmış, binaenaleyh altı ay hâkimlik veya müddeiumumilik yapmalıymışım. Fakat ayni zamanda da Refik İsmail Paris'te bulunan Hidive bir telgraf çekerek: «Avukatınız Suphi Nuri barodan çıkarıldı. Dâvanızı İsmail İsa'ya veriniz» diye haber göndermiş. Hidivin bana itimadı vardı. Âdeta ahbap olmuştuk. Bu telgrafı alınca hemen benden telgrafla malûmat sorduğu gibi İstanbul'a da tahkikat için bir adamını göndermişti. Verdiğim cevapta Barodan çıkarılmak tard değildir, çünkü Adliye bana vazife teklif ediyor demiştim. O vakit benim yerime İsmail İsa değil Hukuk Fakültesi Profesörlerinden Tahir Hidivin avukatı olarak bol bol ücret aldı. Yâni neticede ben zarar ettiğim gibi Refik İsmail ve şürekâsı da bir şey kazanmamıştı. İşte bu iki misal size Refik İsmail'in arkadaşlığının mahiyet ve kıymetini göstermeğe kâfidir. Ben ise onsekiz yaşımdan beri onu candan bir arkadaş zannederdim. Meğerse onda arkadaşlık değil hattâ insanlık hisleri bile yokmuş.

Neticede Ankara'nın gözünden düşerek ne mebusluğu, ne Halk Fırkası mutemetliği kaldı. Bugün o da benim gibi mahkemede avukatlık ediyor. Şu farkla ki o zengindir, ben ise fakirim.

Suphi Nuri İLERİ
6/1/1942
NİŞANTAŞI

T.S. 87

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ☆ Sahibi: Şerif Tekben ☆ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ahmet Say ☆ İdare yeri Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Caddesi No: 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 ☆ Ankara Temsilciliği: Ersen Olgaç Meşrutiyet Caddesi Altın Han No: 17 ☆ Dizgi ve baskı: Son Telgraf Matbaası, İstanbul, Telefon: 27 54 12 ☆ İstanbul dağıtımı: Fuat Büte.Ankara Cad. No. 34. Telefon: 27 89 49 ☆ Ankara dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ☆ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özşişman, İzmir ☆ Anadolu dağıtımı Sabri Özakar, İstanbul, Telefon: 27 23 68 ☆ Yıllık abonesi: Yurt içi 20 TL. Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL. ☆ İlân santimi 20 TL. Yayın ilânları % 50 indirimlidir.